

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUČNI MAGAZIN

HRVATSKI VOJNIK

Broj 511 • 21. listopada 2016. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojniki.hr

CIJENA 10 KUNA

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

**ČETVRT STOLJEĆA
REMONTNOG ZAVODA**

**MEĐUNARODNA
VOJNA VJEŽBA**

PUMA 16

**HRVATSKA RATNA MORNARICA
VJEŽBA S BOJNIM GAĐANJEM
PRSTAC 16**

ISSN 1330 - 500X

PRINTED IN CROATIA

0 4 2 1 6

9 1771330150003

NABILDANI GUARDIAN

Kanadske oružane snage počele su u kolovozu ove godine, nakon isporuke prvih šest, na svoje popise sredstava stavljati nova laka oklopljena vozila TAPV, unaprijeđen i ojačan Textronov oklopnjak M1117... [str. 30]

BROJ 511 2016

SADRŽAJ

VJEŽBA S BOJNIM GAĐANJEM PRSTAC 16

Vježba je započela u prvim jutarnjim satima isplovljavanjem brodova iz luke "Lora", a zatim je, u gotovo 24-satnoj plovidbi obuhvatila demonstraciju brojnih sposobnosti koje su dio svakodnevnih, redovitih zadaća Obalne straže, ali i onih aktivnosti za koje je Obalna straža spremna u slučaju posebnih situacija... [str. 12]

Nakladnik: MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik: Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr), Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)

Urednici i novinari: Leida Parlov (leida.parlov@morh.hr), Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com), Petra Kostanjšak (petra.kostanjusak@morh.hr)

Lektura / korektura: Gordana Jelavić (gjelavic50@gmail.com), Andrea Pavlić, Prijevod: Dubravka Marić (dmarić@morh.hr), Fotograf: Tomislav Brandt, Josip Kopl

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik), (zfrank@morh.hr), Ante Perković, Predrag Belušić, Marketing i financije: Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322, Tisak: Znanje d.o.o., Mandićeva 2, Zagreb

Adresa uredništva: Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10000 Zagreb, e-mail: hrvojn@morh.hr

NEOBIČAN I ZANIMLJIV PRIJENOSNIK

Voyo A1 Plus zanimljiv je hibridni prijenosnik. Radi i na Windows 10 i Android 5.1 Lollipop operativnim sustavima, može se rotiranjem otvoriti za punih 360 stupnjeva, skladnog je dizajna i cijenom povoljan. [str. 51]

DOGAĐAJI

OBLJETNICA

Četvrt stoljeća
Remontnog zavoda [4]

PREDSTAVNICI OESS-a U HRVATSKOJ

Oružane snage RH pokazale visok
stupanj transparentnosti [14]

93. ZB "ZEMUNIK"

Dan otvorenih vrata oborio sve
rekorde [19]

ZNANSTVENI SKUP

Domovinski rat - mogućnosti
znanstvenog pristupa [22]

HUMANITARNI KONCERT

Klapa "Sveti Juraj"
napunila Lisinski [25]

MORH I OSRH

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

Puma 16 [8]

PROTUPOŽARNA SEZONA 2016.

Zračne snage sudjelovale u gašenju
132 požara [16]

POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

BGMPII demonstrirala dostignutu razinu obučenosti
i uvježbanosti [20]

OSRH

U Zemuniku započela obuka pilota
aviona MiG-21 [24]

U Splitu održana pokazna vježba zaštite
granice na moru [24]

VOJNA TEHNIKA

NOVOSTI

Zeleno svjetlo za program
Laivue 2020 [26]
Novi brazilski ophodni brod [26]
Započinje gradnja prvog
Successora [26]
Termalni ciljanci za Američku
kopnenu vojsku [27]
Budućnost američke mornarice [28]
Super Dvore za Filipine? [29]
Broadsword Spine - prsluk za
umrežavanje [29]

VOJSKE SVIJETA

Južnoafrička ratna mornarica [35]

VOJNA POVIJEST

Petar Berislavić - hrvatski ban,
biskup i ratnik [40]

Naslovnici snimio Josip KOPI

www.hrvatski-vojn timer.hr

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA)
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2016.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

Pratite nas i na
društvenim mrežama

OBLJETNICA

Oko pola doniranih MRAP-ova već je prošlo kroz postrojenja Remontnog zavoda

TIJEKOM ČETVRT STOLJEĆA REMONTNI ZAVOD KONTINUIRANO JE IZVRŠAVAO BROJNE ZADAĆE, NO TEMELJNA BI SE MOGLA OPISATI U NEKOLIKO RIJEČI: ODRŽAVANJE I REMONT BORBENE TEHNIKE OSRH. S NABAVOM VELIKOG BROJA RABLJENIH SREDSTAVA ZA OSRH IZ SAVEZNIČKIH ZEMALJA, PRIJE SVEGA VOZILA MRAP, NEBOJNIH MOTORNIH VOZILA IZ NJEMAČKE TE SAMOHODNIH HAUBICA PZH 2000, NJEGOVA ULOGA DODATNO DOBIVA NA VAŽNOSTI JER SVA PRISPJELA SREDSTVA MORAJU PROĆI KROZ HALE I RUKE DJELATNIKA REMONTNOG ZAVODA KAKO BI SE MOGLA OBNOVITI I PRILAGODITI ZA OPERATIVNU UPORABU U OSRH...

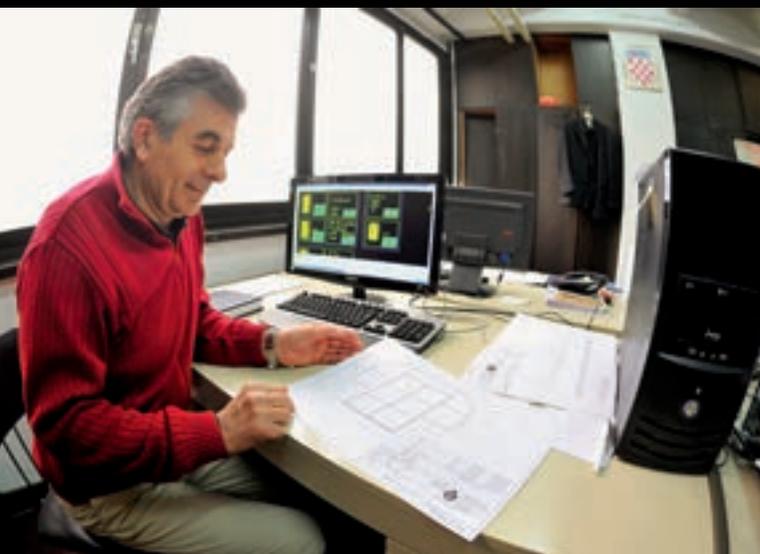
ČETVRT STOLJ REMONT

Remontni zavod (RZ) Zapovjedništva za potporu proteklog je tjedna proslavio 25. obljetnicu ustrojavanja. Tijekom četvrt stoljeća postrojba je kontinuirano izvršavala brojne zadaće, no temeljna bi se mogla opisati u nekoliko riječi: održavanje i remont borbene tehnike OSRH. Ipak, i u tom kontinuitetu koji se nikako ne smije prekinuti, jer bez njega nema funkcioniranja OSRH niti u miru niti u ratu, vrijedi izdvojiti tri ključna, prekretnička razdoblja u kojima je Zavod radio najintenzivnije i njegov

doprinos OSRH bio najveći. Prvo je, naravno, bio Domovinski rat, a drugo godine kad su Oružane snage RH najintenzivnije i s najviše pripadnika sudjelovale u mirovnim misijama i operacijama, posebno ISAF-u i UN-DOF-u. Treće je razdoblje sadašnje i zato je, uz važnu obljetnicu, bilo razlog posjeta Hrvatskog vojnika postrojenjima Remontnog zavoda u zagrebačkoj industrijsko-trgovačkoj četvrti Jankomir. Povezano je s nabavom velikog broja rabljenih sredstava za OSRH iz savezničkih

Temeljne zadaće

Remontni zavod provodi radioničko održavanje i remont borbene tehnike Hrvatske kopnene vojske te održavanje i remont svih vrsta naoružanja u Oružanim snagama, obavlja preinake na borbene sustavima, provodi mjerenja i tehnička ispitivanja naoružanja i ubojnih sredstava te izgrađuje sposobnosti tehničke službe u funkciji upravljanja životnim ciklusom borbene tehnike, naoružanja i vojne opreme.

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

zemalja, prije svega vozila MRAP (Mine-Resistant Ambush Protected Vehicle), nebojnih motornih vozila (kamiona) iz Njemačke i, naposljetku, samohodnih haubica PzH 2000. Iako se podrazumijeva da su sredstva pažljivo odabrana i u Hrvatsku stižu u odgovarajućem stanju, sva moraju proći kroz hale i ruke djelatnika Remontnog

zavoda kako bi se mogla obnoviti i prilagoditi za operativnu uporabu u OSRH. Sama lokacija i prostor u Jankomiru perspektivni su zahvaljujući i infrastrukturi i prometnoj povezanosti (željeznička pruga i blizina autoceste), ali ipak je riječ o postarijem industrijskom kompleksu i građevinama koje ne možemo nazvati udobnim ili suvremenim. U Zavodu ulažu napore u *osvježavanje* objekata, a time i u poboljšanje uvjeta rada. U budućnosti je moguća izgradnja namjenskih pratećih objekata te logističko-distribucijskog centra.

Nakon što pročete prijavnicu Remontnog zavoda, vrlo brzo će vam se "zaštjeti" pred očima zbog desetaka MRAP-ova (MaxxPro, M-ATV i RG-33 HAGA), vojnički uredno smještenih na prostoru ispred glavne hale. Podsjetimo, američka vojska donirala je ukupno 212 tih vozila. Oko pola ih je već prošlo kroz Zavod i poslano postrojbama OSRH. U halama su MRAP-ovi, poredani na klasičnoj traci, u različitom stupnju prilagodbe i remonta. Naravno, ima i drugih, dobro nam poznatih sredstava, primjećujemo BVP M-80A, POLO M-83, haubice 122 mm

D-30, kamione, Strijelu-10 CRO, SVLR Grad, amfibijski transporter PTS-M... i prvi put u Zavodu vidimo borbena oklopna vozila Patria. U odvojenom dijelu u kojem se radi na streljačkom naoružanju, djelatnici su se bavili puškama H&K G36, a po nekim odjeljcima naišli smo i na djelatnike koji se bave ručnim protuoklopnim sustavima, preciznom optikom, nacrtima... Ima tu stručnih dočasnika i časnika, specijalista i civila, inženjera, električara, mehaničara, radi se svašta, od planiranja i projektiranja, preko precizne mehanike, izrade dijelova, sve do bojenja, čišćenja i završnih radova.

Na prvi pogled, na MRAP-ovima se radi zaista dubinski, u nekim fazama na traci su prilično rastavljeni. Sve ovisi o stanju u kojem su prihvaćeni.

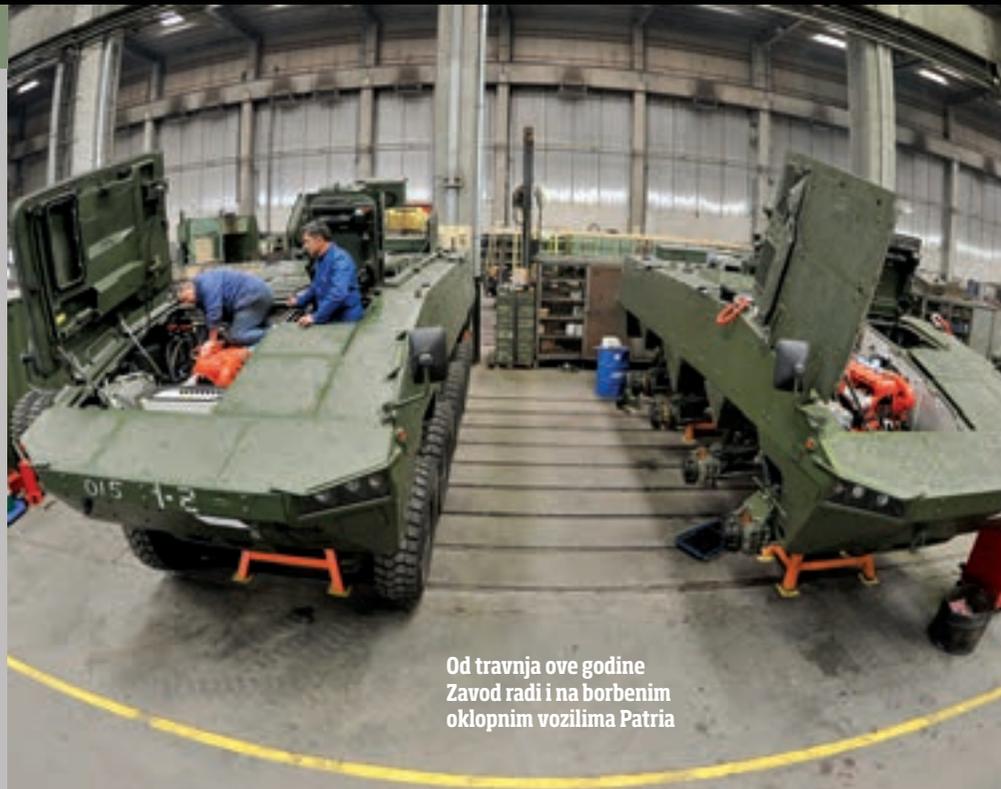
EĆA

REKONSTRUKCIJSKOG ZAVODA

Crtice iz povjesnice

Tridesetak djelatnika Tehničkog remontnog zavoda Bregana priključilo se u rujnu 1991. Hrvatskoj vojsci. Upravo je od njih 14. listopada 1991. ustrojena postrojba remontne potpore pod nazivom Jedinica remontne podrške, koja je na trima lokacijama odrađivala zadaće održavanja i remonta težišno borbene tehnike: u prostoru tvrtke Končar remont topničkog naoružanja, tvrtke Rapid remont pješačkog naoružanja i tvrtke Jedinstvo remont oklopnih sredstava.

Potom, 2. veljače 1993. od Jedinice remontne podrške Zagreb te postrojbi za održavanje u Zadru i Slavonskom Brodu formirana je 310. brigada remontne potpore. Imala je u svojem sastavu 1. bojnu Zagreb, 2. bojnu Zadar i 3. bojnu Slavonski Brod i u tom je obliku egzistirala do kraja 2000. godine. Najprije se u listopadu 2000. godine 2. bojna Zadar izdvojila i ušla u sastav 306. LoBr, a 1. bojna Zagreb i 3. bojna Slavonski Brod ušle su 15. studenog te godine u 300. logističku brigadu. Dana 15. prosinca 2002. postrojba u Slavonskom Brodu gasi se, a bojna Zagreb 1. siječnja 2003. pod nazivom Remontni zavod ulazi u sastav Zapovjedništva za logistiku, sadašnjeg Zapovjedništva za potporu, u čijem je sastavu i danas.

Od travnja ove godine Zavod radi i na borbenim oklopnim vozilima Patria

OBLJETNICA

Ljudi rade i penju se po vozilima, a posvuda uokolo zalijepljeni su nacrti, upute, pravilnici, fotografije i tehnička dokumentacija. "Upravo su nam rad naših ljudi u Afganistanu i iskustvo koje su tamo stekli pomogli da budemo spremniji za MRAP-ove. Osim što su konkretno radili na vozilima, prolazili su i američku obuku za naprednije razine održavanja," objašnjava nam zapovjednik RZ-a pukovnik Milan Slavica. S MRAP-ovima i Patrijama, a uskoro i s PzH 2000 s kojom se već susreo, RZ intenzivnije prelazi na tzv. zapadnu tehniku. Rad s njom, cijeli pristup, drukčiji je u odnosu na istočnu. Svi su sustavi kudikamo sofisticiraniji, međutim, treba uzeti u obzir da Oružane snage RH nemaju novije istočne tehnike. "Za nova vozila potrebna nam je posebna obuka, alati, dijagnostička

oprema..." ističe Slavica, dodajući da je količina literature, sredstva za rad kao i pričuvnih dijelova za MRAP-ove zadovoljavajuća. Njihova je nabava išla zajedno s nabavom vozila, no i dalje treba biti kontinuirana, a dobrodošlo bi bilo uključivanje domaće industrije i gospodarstva u izradu i dobavu određenih pozicija. Uvelike pomaže suradnja s remontnim postrojenjem američke vojske u talijanskom Livornu.

Što se tiče kamiona, cisterni i drugih teretnih vozila iz Njemačke, uglavnom tvrtke MAN, poznato je da je riječ o primjercima s davnijim prvim datumima u

prometnim knjižicama, ali s malom kilometražom. Oni su bili u pričuvu Bundeswehra i dobro su održavani: "Nijemci su u vezi s tim bili vrlo pedantni. Vozila koja nam stižu vrlo brzo prilagođujemo i stavljamo u operativnu uporabu, a povratne informacije s terena su pozitivne."

I BOV Patria hrvatske proizvodnje svakako svrstavamo u zapadna sredstva, no ipak je riječ o hrvatskom proizvodu, pa ih je RZ bezbolno uvrstio u popis sredstava na kojima radi: "Počeli smo u travnju ove godine i to s najsloženijim zahvatima koji se rade u preventivnom održavanju, to je tzv. četverogodišnji servis." Dio potrebne opreme za taj servis izrađen je u samom RZ-u, a timovi

RZ-a brži su i sve se bolje uigravaju sa svakim vozilom koje im stiže u halu. Naravno, obavljaju se i korektivni zahvati u slučajevima neispravnosti ili oštećenja.

Kad se govori o haubicama PzH 2000, RZ u budućnosti "(...) treba biti kraljeznica i oslonac OSRH u njihovu održavanju." Dvije su već bile u Podsuseđu u kolovozu 2015. uoči zagrebačkog mimohoda, kad su prebojene i na njih stavljene oznake prema standardima OSRH. No, već je prije Zavod počeo sudjelovati u projektu nabave tog izvanrednog sustava poslavši ljude u Njemačku na obuku za održavanje hodnog dijela, elektronike, kupole... "Ustrojili smo sustav održavanja, sudjelujemo na sastancima i radionicama s predstavnicima OSRH, Bundeswehra, NATO-ove agencije NSPA i njemačke tvrtke Krauss-Maffei Wegmann. Dvije

Remontni zavod u sklopu projekta PzH 2000 surađuje s predstavnicima OSRH, Bundeswehra, NATO-ove agencije NSPA i njemačke tvrtke Krauss-Maffei Wegmann

haubice stižu u Hrvatsku uskoro i to prvo u Remontni zavod. Ondje će biti i predstavnici KMW-a koji će održati obuku osvježavanja za djelatnike RZ-a koji su je već prošli. Bit će organizirana i zanimljiva vježba, na haubici će biti insceniran fiktivni kvar na koji će RZ trebati adekvatno reagirati i tako testirati svoje sposobnosti. Sustav održavanja definiran je, jednostavnije razine i postupci (na ljestvici od F1 do F3) provodit će se u postrojbi, a složenije (od F4 do F6) u RZ-u. Detaljno je dogovoren i standardiziran i sustav nabave alata, pričuvnih dijelova i vanjskih usluga. "Tu ne očekujemo nikakve probleme, sve će sigurno funkcionirati kako treba," kategoričan je pukovnik Slavica. I predstavnici NSPA-a i KMW-a ocijenili su da RZ ima potrebne kapacitete da bi se nosio s tim glomaznim i teškim, ali modernim oružjima. Pukovnika Slavicu veseli što su mlađi djelatnici, koji su u fokusu rada na MRAP-ovima, s entuzijazmom pri-

hvatili novu obuku i sredstva, ali ni stariji ne zaostaju. Njihovo je iskustvo neprocjenjivo i vrlo se lako "prebacuju" s jednog sredstva na drugo. Postoje tri vrste obuke za rad na određenim sredstvima. Jedna je obuka u RZ-u koju organiziraju predstavnici vojske koja je prodala/donirala sredstvo ili predstavnici proizvođača sredstva. Druga je jednaka takva obuka u inozemstvu, kakva je, primjerice, ona za PzH 2000 koja je provedena u njemačkom Aachenu. Treća je ona koja se provodi unutar OSRH, u Središtu za obuku i doktrinu logistike. No, vrijedi spomenuti i da su stručnjaci RZ-a oni koji obučavaju, najviše ljude koji na sredstvima rade po postrojbama, a trojica inženjera rade i kao asistenti na kolegijima studija Vojno inženjerstvo Hrvatskog vojnog učilišta. Remontni zavod posjećuju i kadeti koji su ostali iznenađeni mogućnostima tog dijela ZzP-a, a sigurno je da među njima ima i budućih djelatnika. Obuka postoji i interno. Naime, oni koji

"Upravo su nam rad naših ljudi u Afganistanu i iskustvo koje su tamo stekli pomogli da budemo spremniji za MRAP-ove. Osim što su konkretno radili na vozilima, prolazili su i američku obuku za naprednije

su prošli više vidove obuke vođe su timova koji uz rad obučavaju ostale u tim timovima. Najbolji iz timova dobivaju priliku da odu na "višu" obuku izvan RZ-a i tako i sami steknu odgovarajuće certifikate. Ipak, RZ očekuje smjena generacija, dakle, pomlađivanje kadra i transfer znanja. Dosta je djelatnika blizu zakonskih uvjeta za mirovinu. Još su 2014. u ustroj RZ-a implementirana mjesta za vojne specijaliste, što je pozitivan pomak ne samo za stare, nego i za privlačenje novih kadrova. Pukovnik Slavica objasnio nam je najkvalitetniji od modela razvoja pripadnika OSRH koji bi mogli postati djelatnici RZ-a. Tu se misli na odabrane ljude iz postrojbi HKoV-a i ZzP-a koji tijekom tri ugovora s OSRH stječu potrebna znanja, iskustva i certifikate za rad s određenim sredstvima, moguća je i odlična selekcija, a zatim bi dobili mogućnost nastavka karijere kao vojni specijalisti u RZ-u. "Sudjelujemo u izradi

razine održavanja," objašnjava nam zapovjednik RZ-a pukovnik Milan Slavica

pravilnika koji će regulirati daljnji prijam vojnih specijalista. Nadam se da ćemo ga uskoro poboljšati i započeti daljnji prijam osoblja te tako najlakše održati sposobnosti koje imamo i pripremiti se za nove," navodi zapovjednik Remontnog zavoda. Prema aktualnom DPR-u, na Remontni zavod itekako se računa. Morat će dosegnuti i nove sposobnosti i mogućnosti, poput stručnih eksper-tiza i analiza vezanih uz naoružanje i vojnu opremu, razvoja novih procesa i kapaciteta za tehnička ispitivanja, vojnotehničke ispomoći MORH-u i

GS-u pri nabavi novih sustava, koordinacije s civilnim znanstvenim i tehničkim institucijama... "Određena znanja i sposobnosti ne postoje u civilstvu pa civilne tvrtke ne mogu zadovoljiti sve potrebe OSRH. Nadalje, zbog strateških razloga Oružane snage RH moraju imati određenu autonomiju i neovisnost u održavanju tehnike. Dakle, Remontni zavod i dalje ima svoju važnu ulogu," zaključuje pukovnik Slavica. ■

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

PUMA

Domagoj VLAHOVIĆ, snimili Tomislav BRANDT, Josip CINDRIĆ

BILATERALNA HRVATSKO-AMERIČKA VOJNA VJEŽBA KOJA SE OD 12. DO 22. LISTOPADA ODRŽAVA NA POLIGONU "EUGEN KVATERNIK" KONCIPIRANA JE TAKO DA SE TIJEKOM NJE STALNO PODIŽE INTENZITET ZADAĆA, RADNJI, POSTUPAKA, UKRATKO, PROVEDBE SVIH PLANIRANIH AKTIVNOSTI

16

Na vježbi se koristi zanimljiva kombinacija oklopnih vozila: slijeva Stryker (bojna Wolfpack), BVP M-80A (bojna Pume), BOV Patria (bojna Tigrovi)

MEĐUNARODNA VOJNA VJEŽBA

Već smo praktički naviknuli da pripadnici Hrvatske kopnene vojske u Hrvatskoj i inozemstvu vježbaju sa svojim američkim kolegama. Kao i tijekom više dosadašnjih, i u provedbi međunarodne vojne vježbe Puma 16 dva saveznika traže jačanje povezanosti, stjecanje i razmjenu iskustava te dostizanje više razine interoperabilnosti, i to uvježbavanjem borbenih djelovanja sve do razine satnije. Kao glavna područja koja obuhvaćaju obučni ciljevi navedeni su zapovijedanje i nadzor (C2), integracija mehaniziranog i motoriziranog pješništva, komunikacija te integracija borbenih funkcija.

Iako nabrojani ciljevi na prvi pogled djeluju slično onima u mnogim dosadašnjim međunarodnim vojnim vježbama, Puma 16, koja se od 12. do 22. listopada održava na poligonu "Eugen Kvaternik" je, uzmemo li u obzir postrojbe koje u njoj sudjeluju te intenzitet, trajanje, kompleksnost i korištenje različitih oklopnih vozila, nešto što nismo često vidali posljednjih godina. HKoV u najvećoj mjeri predstavljaju pripadnici 2. mehanizirane bojne Pume Gardijske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR), koja je i nositelj cijele vježbe. Kao glavno sredstvo koriste svoja borbeno vozila pješništva BVP M-80A. No, iznimno je zanimljivo da je Oružane snage RH u dijelovima vježbe predstavljao i vod iz 1. mehanizirane bojne Tigrovi Gardijske motorizirane brigade s borbenim oklopnim vozilima Patria. Štoviše,

Pumama su se (uz podrazumijeva juće logističke elemente i sastavnice veze), tom prilikom pridružili i elementi Zapovjedništva specijalnih snaga, odnosno Središnjice za obavještajno djelovanje, sudjelujući u vježbi sa zadaćama iz svojeg rodovskog djelokruga.

Saveznici iz Američke kopnene vojske (US Army) na Slunj su iz baze u njemačkom Vilsecku poslali Željeznu satniju (Iron Troop) iz 3. bojne Vučji čopor (3rd Squadron Wolfpack) 2. konjaničke pukovnije (2nd Cavalry Regiment). Njihovo je najzapaženije sredstvo BOV na kotačima Stryker, koji je tako dopunio sasvim posebnu kombinaciju oklopnjaka na Slunju. Među naoružanjem koje na Strykerima koristi Željezna satnija nalazi se strojica M2 Browning od 12,7 mm kao i bacač granata MK19 od 40 mm instaliran na daljinski upravljanoj oružnoj stanici Protector. Osnovno je naoružanje pješaka karabin M4A1, u nekim slučajevima s montiranim podcijevnim bacačem granata M320. Američke desetine zadužuju i lake strojnice M249 te protuoklopni sustav FGM-148 Javelin.

Dakle, u prvom su tjednu bila provedena bojna gađanja pojedinaca, timova, desetina i posada iz streljačkog, topničkog i protuoklopnog naoružanja. To je bio uvod u dvodnevnu (17. i 18. listopada) vježbu na zemljištu (VNZ) razine satnije. U njoj je do izražaja došla i potpora Središta za borbenu obuku (SBO) sa simulacijskim sustavom MILES

Najvažniji cilj Pume 16 bila je potpuna integracija pripadnika HKoV-a i Američke kopnene vojske. U fokusu su bili pripadnici 2. mehanizirane bojne Pume GOMBR-a i 3. bojne Vučji čopor (3rd Squadron Wolfpack) 2. konjaničke pukovnije

2000. Glavni dio VNZ-a bio je koncipiran po sustavu *force-to-force*, satnije su u njemu imale vlastite zadaće, jedna se branila, a druga napadala. Sraz dviju satnija, brojčano ravnopravnih (za razliku od većine vježbi na kojima je suprotna strana malobrojnija) te vozila na kotačima i gusjeničara vrlo je atraktivan. Zapovjednik američke satnije satnik William Vanderlip III vježbu je opisao kao splet "(...) paljbene moći i mobilnosti mehanizirane satnije te brzine i neizravne paljbe Iron Troopa". Međutim, i u tom se slučaju pazilo na elemente

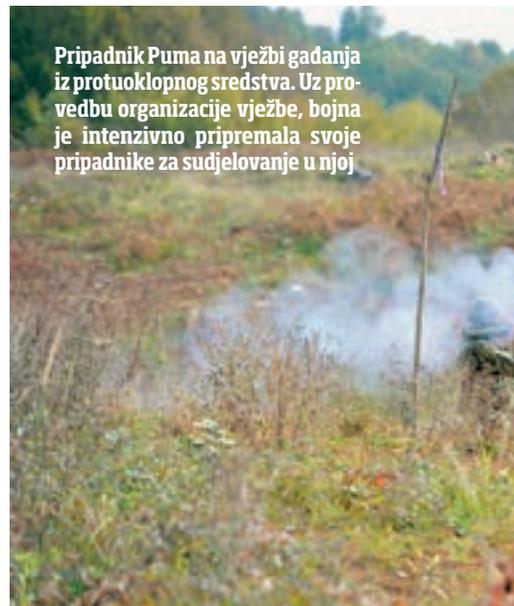
postizanja potpune interoperabilnosti: satnija Puma ojačana je u VNZ-u vodom američkih Strykera, a američka vodom iz Tigrova, tj. Patrijama. Dakle, scenarij vježbe tražio je prvu takvu kombinaciju "sjeđinjenja" navedenih vozila na gusjenicama, odnosno na kotačima, u namjenski organiziranoj satniji. U vježbi na zemljištu participirali su i spomenuti pripadnici SOD-a i ZSS-a.

Uspješna provedba vježbe na zemljištu bila je preduvjet za "najvatreniji" dio Pume 16, trodnevnu taktičku vježbu s bojnim gađanjem.

Prvi tjedan vježbe u velikoj mjeri bio posvećen bojnim gađanjima iz raznih vrsta naoružanja

Pripadnik Puma na vježbi gađanja iz protuoklopnog sredstva. Uz provedbu organizacije vježbe, bojna je intenzivno pripremala svoje pripadnike za sudjelovanje u njoj

Započela je u trenucima zaključnja ovog broja Hrvatskog vojnika. U njoj glavnu ulogu imaju vodovi, a scenarij je postavljen tako da američke snage imaju zadaću osvajanja određenog objekta koju započinju minobacačkom pripremom. Potom se uvezuju s vodom Puma koji se uvodi na osvojene položaje, američke se snage izvlače, a Pume nastavljaju zaštitu i obranu tih položaja. Snage će biti potpuno integrirane i to putem komunikacije, rada na terenu te uvezivanjem ljudi i tehnike. Ocjenjivački timovi SBO-a, 2. mehanizirane bojne Pume i Američke kopnene voj-

ske provodili su tijekom cijele vježbe ocjenjivanje i to satnija u vježbi na zemljištu, vodova u taktičkoj vježbi s bojnim gađanjem, streljačkih desetina u bojnom gađanju te pojedinaca u protuoklopnom gađanju.

"Vježba je koncipirana tako da se tijekom njezina održavanja stalno podiže intenzitet zadaća, radnji, postupaka, ukratko, provedbe svih planiranih aktivnosti," rekao je za Hrvatski vojnik direktor vježbe i zapovjednik Puma pukovnik Željko Marinov. Za takav koncept bilo je potrebno brižljivo i dugotrajno planiranje. Vježba Puma 16 najavljena je Hrvatskom vojniku još prije godinu dana, a strukture bojne su odonda, uz potporu postrojbi Glavnog stožera OSRH, HKoV-a i Zapovjedništva za potporu, provele sve potrebne organizacijske aktivnosti. Istodobno su morale pripremiti svoje sastavnice koje su određene za teren slunjskog poligona za uspješno sudjelovanje u vježbi u međunarodnom okruženju. Zapovjedništvo Puma u scenarijima vježbe je i Nadređeno zapovjedništvo (HICON) obučnim skupinama. Dakle, pred postrojbom sa sjedištem u Našicama postavljen je velik izazov. No, sudeći po svemu što smo vidjeli na poligonu "Eugen Kvaternik", na njega će biti odgovoreno onako kako treba, u stilu Puma koje se diče svojim sloganom "Uvijek prvi!" ■

desetnik **Tomislav ŠTARGL**,
2. mehanizirana bojna Pume

Meni je Puma 16 jedanaesta ili dvanaesta međunarodna vježba, tako da sam mnogo toga već vidio, ali najbitnije je da što više iskustava upijaju naši mlađi pripadnici. Bez obzira na staž u vojsci, na ovakvim vježbama pristup svih nas je kao da ćemo sve što radimo sutra morati primjenjivati u stvarnosti. Bitno je i što saveznici i partneri nešto nauče od nas, a mi nešto od njih.

vojnik **Ivan DRŽAIĆ**,
2. mehanizirana bojna Pume

Uvijek je dobro biti što više na terenu jer na taj način možemo najviše naučiti. Amerikanci se jako dobro snalaze na Slunju, jasno možemo vidjeti njihovu stalnu dinamiku rada u postrojbi. Upravo je završilo pješačko gađanje i svi smo imali vrlo precizne pogotke. S najvećim nestrpljenjem očekujemo vježbe u kojima koristimo vozila.

nadnarednik **Raymond ROBINSON**,
3/2 Cavalry Regiment

Rad s pripadnicima HKoV-a za nas je pravo zadovoljstvo. Puno učimo zajednički i jedni od drugih o taktičkim radnjama te se tako poboljšavamo. Ovaj je teren za nas izazov. Strykeri se inače uglavnom koriste za urbane operacije, a zasad nam je glavna poteškoća što ne poznajemo poligon tako dobro kao Hrvati. No, siguran sam da ćemo s vremenom puno naučiti o njemu.

skupnik specijalist **Caleb DEPOLO**,
3/2 Cavalry Regiment

Poligon je izvrstan, vrlo prostran i odgovara našoj satniji. Upravo je razmjena iskustava ono najvrednije što ćemo dobiti od Pume 16. Učimo ne samo o taktikama, nego i o naoružanju, kako bismo bolje razumjeli razlike među nama. No, imamo vremena i za sklapanje prijateljstava. Vježba nije samo zanimljiva, ona je za nas vojnike i zabavna.

HRVATSKA RATNA MORNARICA

VJEŽBA JE ZAPOČELA U RANIM JUTARNJIM SATIMA ISPLOVLJAVANJEM BRODOVA IZ LUKE "LORA", A ZATIM JE, U GOTOVO 24-SATNOJ PLOVIDBI OBUHVATILA DEMONSTRACIJU BROJNIH SPOSOBNOSTI KOJE SU DIO SVAKODNEVNIH, REDOVITIH ZADAĆA OBALNE STRAŽE, ALI I ONIH AKTIVNOSTI ZA KOJE JE OBALNA STRAŽA SPREMNA U SLUČAJU POSEBNIH SITUACIJA...

VJEŽBA S BOJNIM GA

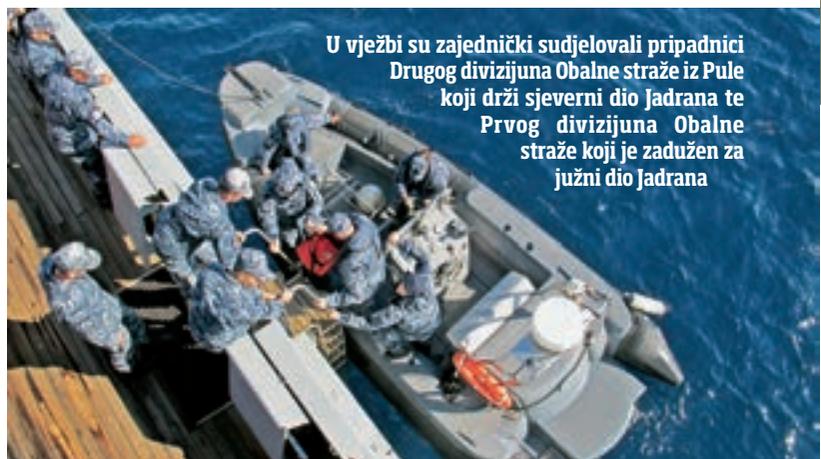
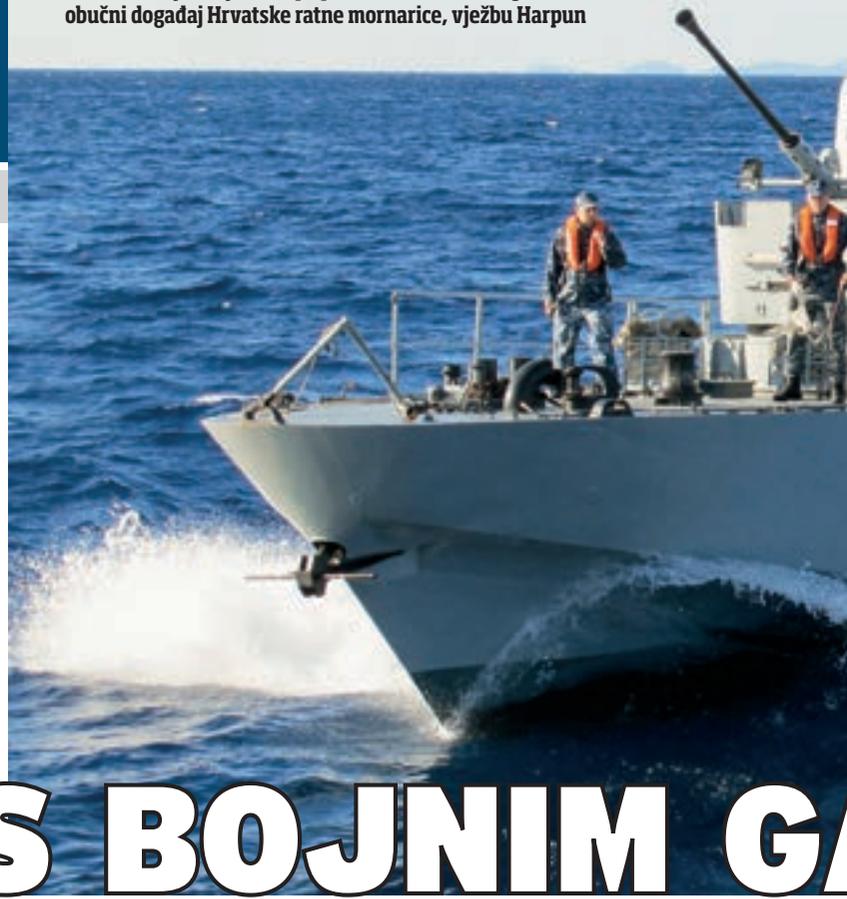
Središnji godišnji obučni događaj Obalne straže RH, vježba s bojnim gađanjem Prstac 16, održana je 12. listopada u području srednjeg Jadrana. Nositelj planiranja i pripreme vježbe bilo je Zapovjedništvo Obalne straže RH, a u cjelodnevnoj, zahtjevnoj i sadržajno bogatoj vježbi sudjelovali su ophodni brodovi Obalne straže RH: OB-02 "Šolta", OB-03 "Cavtat" i OB-04 "Hrvatska Kostajnica", a školski brod ŠB-72 "Andrija Mohorovičić"

sudjelovao je kao zapovjedni brod. Brod spasilac bio je SB-73 "Faust Vrančić", a za tegljenje plutajuće mete korišten je lučki remorker LR-71. U vježbi Obalne straže sudjelovali su i pripadnici HRZ-a i PZO-a sa zrakoplovom Pilatus PC-9 te časnikom za navođenje. Sudjelovali su i brodovi Flotile HRM-a: raketne topovnjače RTOP-21 "Šibenik", RTOP-41 "Vukovar", RTOP-42 "Dubrovnik"; desantni brodovi minopolagači DBM-81

"Cetina" i DBM-82 "Krka" te motorna barkasa MRB-51. Vježba Prstac 16 započela je u ranim jutarnjim satima isplovljavanjem brodova iz luke "Lora" u splitskoj vojarni "Sv. Nikola", a zatim je, u gotovo 24-satnoj plovidbi obuhvatila demonstraciju brojnih sposobnosti koje su svakodnevnih, redovitih zadaća Obalne straže, ali i onih aktivnosti za koje je Obalna straža spremna u slučaju posebnih situacija. Posade

brodova tako su predstavile sposobnosti bojne otpornosti broda (BOB), taktičkog manevriranja, tegljenja havariranih plovila, popune u plovidbi (RAS), zaustavljanja, prekrcanja na sumnjivo plovilo i njegova pregleda (*Boarding*), traganja i spašavanja na moru (SAR), signalne vježbe u noćnim uvjetima, a provedeno je i nadzorno-tehničko gađanje protuzrakoplovnim topovima 40 mm nakon njihova nedavno završenog veli-

Osim što je bila središnji godišnji obučni događaj Obalne straže RH, vježba je bila i priprema za nadolazeći glavni obučni događaj Hrvatske ratne mornarice, vježbu Harpun

U vježbi su zajednički sudjelovali pripadnici Drugog divizionja Obalne straže iz Pule koji drži sjeverni dio Jadrana te Prvog divizionja Obalne straže koji je zadužen za južni dio Jadrana

Napisala i snimila Lada PULJIZEVIĆ

priliku vidjeti. Sve je napravljeno po planu i u skladu s najvišim standardima. Ovo je bila odlična prilika da podignemo svoje sposobnosti, da se još bolje uvježbamo, a svi postignuti rezultati vježbe, svi demonstrirani segmenti aktivnosti pružaju nam razloge da budemo potpuno zadovoljni. Proveli smo nadzorno-tehničko gađanje topova 40 mm Bofors na trima ophodnim brodovima na kojima je izvršen veliki remont topova, a rezultati postignuti gađanjem iz topova pokazuju da je taj posao odrađen besprijekorno jer – meta koju smo gađali mora ići na popravak. U sklopu

GAĐANJEM PRSTAC 16

kog remonta te vježbe noćnog i dnevnog gađanja protuzrakoplovnim topovima 40 mm, 20 mm i puškostrojnica 12,7 mm.

U vježbi su zajednički sudjelovali pripadnici Drugog divizionja Obalne straže iz Pule koji drži sjeverni dio Jadrana te Prvog divizionja Obalne straže koji je zadužen za južni dio Jadrana. Osim što je bila središnji godišnji obučni događaj Obalne straže

RH, vježba je bila i priprema za nadolazeći glavni obučni događaj Hrvatske ratne mornarice, vježbu Harpun.

Zapovjednik vježbe Prstac 16, ujedno i zamjenik zapovjednika Obalne straže kapetan bojnog broda Josip Šantić, bio je iznimno zadovoljan uvježbanošću, motiviranošću i rezultatima koje su postigli sudionici vježbe. "Jako sam zadovoljan onim što smo imali

Zapovjednik vježbe i zamjenik zapovjednika Obalne straže kapetan bojnog broda Josip Šantić iznimno je zadovoljan uvježbanošću, motiviranošću i rezultatima koje su postigli sudionici vježbe

vježbe Prstac 16 imali smo vježbu traganja i spašavanja, koju su proveli brodovi Obalne straže zajedno s avionom Pilatus PC9 u kojem su bila dva člana posade te časnik za navođenje iz HRZ-a PZO-a koji je bio s nama na zapovjednom brodu. U okviru vježbe provedeno je i noćno gađanje s puškostrojnica 12,7 mm, vježba sa signalnim svjetlom u noćnim uvjetima, tegljenje, taktičko manevriranje, popuna na moru," rekao je kapetan bojnog broda Šantić pa zaključio: "Sve što smo obuhvatili vježbom Prstac 16 spada u kategoriju naših redovitih, tradicionalnih zadataka koje uobičajeno obavlja Obalna straža. Ne trebamo zaboraviti da je spektar naših zadataka u mironodopsko vrijeme vrlo širok. Regularan je Zakonom o Obalnoj straži i obuhvaća aktivnosti od zaštite suverenih prava i jurisdikcije Republike Hrvatske na moru, prije svega u zaštićenom ekološko-ribolovnom pojasu do borbe protiv piratstva, borbu protiv ilegalnih migracija, traganje i spašavanje na moru te čitav niz drugih zadataka. Osim toga, Obalna straža ima svoje zadatke i u ratnim uvjetima, a danas smo uvježbavali i taj dio." ■

➔ PREDSTAVNICI OESS-A U HRVATSKOJ

Predstavnici zemalja članica OESS-a, potpisnica Bečkog dokumenta 2011., boravili su u organizaciji Ministarstva obrane od 3. do 6. listopada u posjetu Republici Hrvatskoj. U sklopu posjeta boravili su 4. listopada u 93. zb "Zemunik".

Zapovjednik baze brigadir Karol Lučan održao im je 3. listopada prezentaciju o 93. zb "Zemunik". Predstavnici članica OESS-a u samoj su bazi imali priliku promatrati svakodnevne i redovite aktivnosti djelatnika baze i njihovu obuku, posjetiti Zrakoplovno-tehničku bojnu, Protupožarnu eskadrilu, Eskadrilu helikoptera, Eskadrilu aviona, Pukovniju protuzračne obrane i Središte za obuku. Nazočili su također kratkom letačkom programu akrogrupe "Kriła Oluje", zatim taktičko-tehničkom zboru te razgovarali s pilotima, časnicima, dočasnici i vojnicima.

"ZADOVOLJNI SMO ONIM ŠTO SMO VIDJELI I STUPNJEM TRANSPARENTNOSTI KOJI SU POKAZALE ORUŽANE SNAGE RH JER POSJET ISPUNJAVA NE SAMO PISANI DIO SPORAZUMA, NEGO JE I ORGANIZIRAN U DUHU SPORAZUMA," REKAO JE GLASNOGOVORNIK PROMATRAČA ŠVICARSKI BRIGADIR HANS LÜBER I DODAO DA JE HRVATSKA UZORAN PRIMJER U ISPUNJAVANJU CILJEVA BEČKOG DOKUMENTA 2011.

ORUŽANE SNAGE RH STUPANJ TRANSPA

Brigadir Bosiljko Mijatović, voditelj prateće ekipe RH, rekao je kako svaka članica potpisnica Bečkog dokumenta 2011. ima obvezu provesti takav posjet zračnoj bazi i vojnim objektima. "Ovdje imamo 30 promatrača iz 21 zemlje, a cilj posjeta je da vide radni dan

u postrojbi i razgovaraju s ljudima te na kraju daju zajedničku ocjenu. Ta ocjena govori o povjerenju i suradnji među članicama," istaknuo je brigadir Mijatović. Kao glasnogovornik promatrača, koji tijekom posjeta istupa u njihovo ime, izabran je švicarski brigadir

Hans Lüber koji je nakon posjeta izrazio zadovoljstvo stupnjem transparentnosti koju su pokazale Oružane snage RH. "Zadovoljni smo onim što smo dosad vidjeli jer posjet ispunjava ne samo pisani dio sporazuma, nego je i organiziran u duhu sporazuma," rekao je

brigadir Lüber i dodao da je Hrvatska uzoran primjer u ispunjavanju ciljeva Bečkog dokumenta 2011. Nakon posjeta 93. zrakoplovnoj bazi u Zemunik, predstavnici članica OESS-a obišli su i vojni poligon "Eugen Kvaternik" kod Slunja. Nakon uvodne prezentacije

Petra KOSTANJŠAK, snimili Tomislav BRANDT, Josip KOPI

Službeni posjet predstavnika OESS-a počeo je u Zadru pozdravnim riječima i izlaganjem pomoćnika ministra obrane za obrambenu politiku Nikole Brzice

o poligonu i Središtu za borbenu obuku, pratili su vježbu s bojnim gađanjem te razgovarali s njezinim sudionicima. Na Slunju su razgledali i taktičko-tehnički zbor na kojem su bila izložena sredstva koja Oružane snage koriste u terenskim uvjetima kao i ona koja sastavnice Zapovjedništva za potporu koriste za logističku potporu te su se

upoznali i s proizvodima nekih od tvrtki hrvatske vojne industrije. Službeni posjet predstavnika OESS-a počeo je 3. listopada u hotelu "Falkensteiner" u Zadru pozdravnim riječima i izlaganjima pomoćnika ministra obrane za obrambenu politiku Nikole Brzice i predstavnice MVEP-a Jasne Lučko. U uvodnom je obraćanju pomoćnik

ministra Brzica prisutnima zaželio dobrodošlicu u ime MORH-a. "Ovaj događaj okuplja respektabilne stručnjake iz područja kontrole naoružanja i uvjeren sam da će dani pred nama potvrditi našu predanost transparentnosti, otvorenosti i odnosima temeljenima na povjerenju," poručio je Brzica. Održana je također prezentacija Oružanih

snaga RH te zasebno prezentacije o HKoV-u te HRZ-u i PZO-u. Posjet je organiziran u okviru obveza Republike Hrvatske kao zemlje potpisnice tog dokumenta, a takvi redoviti posjeti predstavnika članica OESS-a vojnim objektima predviđeni su u cilju promicanja međusobnog povjerenja i transparentnosti. ■

H POKAZALE VISOK RENTNOSTI

Bečki dokument 2011. je politički obvezujući dokument za sve članice OESS-a. S pomoću tog dokumenta razvijaju se i unapređuju mjere za izgradnju povjerenja i sigurnosti. Republika Hrvatska je kao aktivna sudionica Bečkog dokumenta (BD) svojim dosadašnjim sudjelovanjem izvršila više od 100 različitih aktivnosti na teritoriju drugih zemalja članica, dok je u isto vrijeme na teritoriju RH prihvaćeno više od 50 različitih vrsta inspekcija. Sustav verifikacije BD-a predvidio je dvije vrste inspekcija koje zemlje članice mogu međusobno provoditi. Jedan je oblik verifikacije inspekcija specificiranog područja, a drugi je oblik evaluacijski posjet tijekom kojeg se provodi inspekcija točno određene postrojbe.

➔ PROTUPOŽARNA SEZONA 2016.

ZRAČNE SNAGE U GAŠENJU

U 103 DANA OVOGODIŠNJE PROTUPOŽARNE SEZONE ZRAČNE SNAGE SUDJELOVALE SU U GAŠENJU 132 POŽARA. U AKCIJAMA GAŠENJA UKUPNO SU PROVELE OKO 890 SATI PRI ČEMU SU IZBACILE OKO 32 000 TONA VODE. UZ GAŠENJE POŽARA IZ ZRAKA PRUŽALE SU I POTPORU ZEMALJSKIM VATROGASCIMA PRI ČEMU JE HELIKOPTERIMA MI-8MTV PREVEZENO 477 VATROGASACA I 70 TONA VATROGASNE OPREME DO POŽARIŠTA... I OVE SE GODINE POKAZALO DA JE ZA USPJEŠNO GAŠENJE POŽARA OD NEPROCJENJIVE VAŽNOSTI BRZA I UČINKOVITA AKCIJA ZRAČNIH SNAGA KOJE SU U STALNOM DEŽURSTVU I NAKON ZAVRŠETKA PROTUPOŽARNE SEZONE

Ovogodišnja je protupožarna sezona trajala od 20. lipnja do 30. rujna. Pripadnici Protupožarne eskadrile iz Zemunika i Eskadrile transportnih helikoptera smještene u vojarni "Knez Trpimir" u Divuljama s tehnikom: šest aviona Canadair CL-415, šest Air Tractora AT-802 i transportnim helikopterima Mi-8MTV u tom su razdoblju sudjelovale u

gašenju 132 požara. U 103 dana ovogodišnje protupožarne sezone zračne su snage u akcijama gašenja požara ukupno provele oko 890 sati (37 dana) pri čemu su izbacile oko 32 000 tona vode. Uz gašenje požara iz zraka pružale su i potporu zemaljskim vatrogascima pri čemu je helikopterima Mi-8MTV prevezeno 477 vatrogasaca i 70 tona vatrogasne opreme

do požarišta. Po broju požara na kojima su sudjelovale zračne snage ovogodišnja se protupožarna sezona svrstava u red prosječnih. Zračne snage imale su najveći angažman na požarištu Brodarica-Mučići u Šibensko-kninskoj županiji, što je ujedno bio i najveći požar u ovogodišnjoj protupožarnoj sezoni. Tijekom tri dana, od 22. do 24. kolovoza, na požarište

Marinko KARAČIĆ, Leida PARLOV, fotoarhiva HRZ i PZO

SUDJELOVALE 132 POŽARA

je ukupno izbačeno oko 360 vodenih bombi pri čemu su ostvarena 33 sata naleta.

Dvije trećine svih požara u kojima su sudjelovale zračne snage zabilježene su u Šibensko-kninskoj i Splitsko-dalmatinskoj županiji, i to po 40 u svakoj. U Zadarskoj županiji sudjelovale su u gašenju 31 požara, Dubrovačko-neretvanskoj 17, Istarskoj dva te po jednog u Primorsko-goranskoj i Ličko-senjskoj županiji.

Zračne snage provele su u akcijama gašenja požara oko 890 sati pri čemu su izbacile oko 32 000 tona vode. Uz spomenuti najveći angažman na požarištu Brodarica-Mučiči, veći angažman zračnih snaga zabilježen je, među ostalim, na požarištu Crvena luka kod Biograda na Moru u Zadarskoj županiji na kojem su bile angažirane 3. i 4. kolovoza i na koji je ukupno izbačeno oko 345 vodenih bombi pri čemu je ostvareno 29 sati naleta; na Biokovu je od 24. kolovoza do 2. rujna tijekom sedam dana sudjelovanja u gašenju ostvareno 96 sati naleta, a na požarište je izbačeno 340 vodenih bombi. Veći su angažman

zračne snage imale i na požarištu Jesenice-Dugi Rat u Splitsko-dalmatinskoj županiji 26. srpnja koji su gasila tri Canadaira CL-415 i tri Air Tractora AT-802, a helikopter Mi-8MTV pružao je potporu zemaljskim snagama u dopremi vatrogasne opreme. Na požarište je ukupno izbačeno oko 200 vodenih bombi pri čemu su ostvarena 23 sata naleta. Izdvojiti ćemo i požar na požarištu Slano u Dubrovačko-neretvanskoj županiji koji su 26. srpnja gasila tri Canadaira CL-415 i dva Air Tractora AT-802 i na koji je ukupno izbačeno oko 150 vodenih bombi pri čemu je ostvareno 18 sati naleta, te požar na požarištu Učka u Istarskoj županiji koji je 27. i 28. srpnja gasilo pet Canadaira CL-415 i Air Tractor AT-802, a helikopter Mi-8MTV pružao je potporu zemaljskim snagama u dopremi vatrogasne opreme. Na tom je požarištu ukupno izbačeno oko 135 vodenih bombi pri čemu je ostvareno 28 sati naleta.

Zračne snage imale su najveći angažman na požarištu Brodarica-Mučiči u Šibensko-kninskoj županiji koji je ujedno bio i najveći požar u ovogodišnjoj protupožarnoj sezoni. Tijekom tri dana, i to od 22. do 24. kolovoza, na požarište je ukupno izbačeno oko 360 vodenih bombi pri čemu su ostvarena 33 sata naleta.

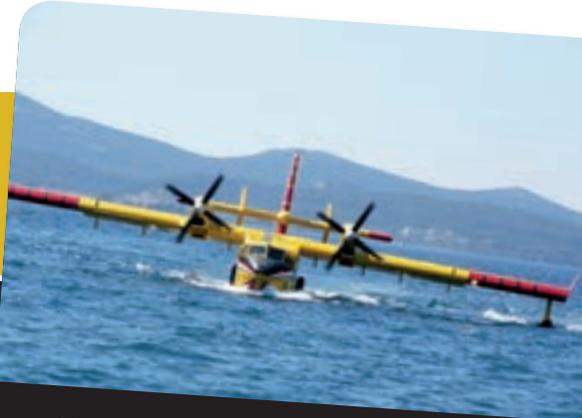
➔ PROTUPOŽARNA SEZONA 2016.

Iako je ova protupožarna sezona ocijenjena prosječnom, bilo je situacija kad je u jednom danu trebalo intervenirati na sedam različitih požarišta (23. kolovoza gorjelo je kod Skradina, Drniša, Islama Latinskog, Kašića, Jadrtočva te na lokacijama Brodarica-Mučići i Vodice-Mrdakovica). Tad je zabilježen i najveći broj angažiranih protupožarnih aviona i helikoptera u jednom danu. Na trima je požarištima 26. srpnja ostvaren najveći broj letova u jednom danu, i to 432, dok je najveći broj letova na jednom požarištu u jednom danu 340 (Brodarica-Mučići 23. kolovoza, s tri Canadaira CL-415 i četiri Air Tractora AT-802 kroz ostvarenih 30 sati naleta). Kad govorimo o ovogodišnjoj protupožarnoj sezoni, zanimljiv je i podatak da su zračne snage u jednom danu, i to na šest požarišta, provele 45 sati, a najdulje razdoblje uzastopnih dana djelovanja iz zraka je deset (od 30. srpnja do 8. kolovoza te od 20. do 29. kolovoza, sveukupno 57 požara u navedenim razdobljima). Zračne snage bile su najviše puta angažirane na požarištima: Raslina šest puta, Biokovo i Brodarica po pet, Škabrnja četiri, Biograd na Moru, Danilo, Širitovci i Plišivica po tri puta. Na 65 požara, odnosno na otprilike pola od ukupnog broja, djelovali su isključivo Canadairi CL-415, dok su isključivo Air Tractori AT-802 djelovali na 23, odnosno

na svakom šestom požaru. Izdvojiti ćemo i požar na Biokovu jer je tijekom njegova gašenja na požarište prevezeno najviše zemaljskih vatrogasaca i opreme u ovogodišnjoj protupožarnoj sezoni. Spomenimo i kako su na 32 požarišta zračne snage djelovale više od osam sati, dok su na njih 44 bile angažirane manje od dva sata. Od ukupno 132 požara, subotom i nedjeljom zabilježeno ih je 38.

U usporedbi s prijašnjim protupožarnim sezonama, ovogodišnja se svrstava u prosječne kao i 2001. kad je bilo 107 požara, 2006. (109), 2009. (125), 2010. (90), 2013. (102), 2015. (150), 2016. (132). Iznadprosječna angažiranost bila je 2003. (241), 2004. (213), 2008. (243), 2011. (272). Najveći broj zabilježenih požara bio je u protupožarnoj sezoni 2012. (364), dok je ispodprosječna angažiranost bila 2014. godine kad je bilo pet požara. Podsjetimo kako zračne snage sudjeluju u gašenju požara ne samo tijekom protupožarne sezone, nego prema potrebi i u ostalom dijelu godine. Kad je o ovoj godini riječ, od početka godine do 30. rujna protupožarne zračne sna-

ge bile su angažirane u gašenju ukupno 153 požara (49 u Šibensko-kninskoj, 47 u Šplitsko-dalmatinskoj, 35 u Zadarskoj, 18 u Dubrovačko-neretvanskoj, dva u Istarskoj te po jedan u Primorsko-goranskoj i Ličko-senjskoj županiji). I ove se godine pokazalo da je za uspješno gašenje požara od neprocjenjive važnosti brza i učinkovita akcija zračnih snaga koje su u stalnom dežurstvu i nakon završetka protupožarne sezone. ■

Iako je ova protupožarna sezona ocijenjena prosječnom, bilo je situacija kad je u jednom danu trebalo intervenirati na sedam različitih požarišta (23. kolovoza gorjelo je kod Skradina, Drniša, Islama Latinskog, Kašića, Jadrtočva te na lokacijama Brodarica-Mučići i Vodice-Mrdakovica). Tad je zabilježen i najveći broj angažiranih protupožarnih aviona i helikoptera u jednom danu. Na trima je požarištima 26. srpnja ostvaren najveći broj letova u jednom danu, i to 432, dok je najveći broj letova na jednom požarištu u jednom danu 340 (Brodarica-Mučići 23. kolovoza, s tri Canadaira CL-415 i četiri Air Tractora AT-802 kroz ostvarenih 30 sati naleta).

Kad govorimo o ovogodišnjoj protupožarnoj sezoni, zanimljiv je i podatak da su zračne snage u jednom danu, i to na šest požarišta, provele 45 sati, a najdulje razdoblje uzastopnih dana djelovanja iz zraka je deset (od 30. srpnja do 8. kolovoza te od 20. do 29. kolovoza, sveukupno 57 požara u navedenim razdobljima).

Napisala i snimila Lada PULJIZEVIĆ

93. ZB "ZEMUNIK"

VOJARNA "ZEMUNIK" OTVORILA JE 8. LISTOPADA U PRIGODI DANA NEOVISNOSTI RH I DANA OBRANE GRADA ZADRA SVOJA VRATA POSJETITELJIMA. ZNATIŽELJNICI, NJIH VIŠE OD 10 000, MOGLI SU NA STAJANCI ZADARSKE ZRAKOPLOVNE BAZE VIDJETI IZLOŽENE AVIONE I HELIKOPTERE NA KOJIMA LETE HRVATSKI VOJNI PILOTI TE PRVI PUT NOVE IZVIDNIČKO-BORBENE HELIKOPTERE OH-58D KIOWA WARRIOR, KAO I PRATITI PRIGODAN LETAČKI PROGRAM...

U 93. zrakoplovnoj bazi Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane u Zemunik u održan je 8. listopada Dan otvorenih vrata kojim je obilježen Dan neovisnosti RH i Dan obrane grada Zadra. Pred velikim brojem posjetitelja, njih više od 10 000, izloženi su avioni i helikopteri na kojima lete hrvatski vojni piloti, pa su tako na stajanci zadarske zrakoplovne baze znatiželjnici mogli vidjeti ZLIN 242 L, Bell-206B, Pilatus PC-9M, Air Tractor AT-802, Canadair CL-415 te prvi put nove izvidničko-borbene helikoptere OH-58D Kiowa Warrior. U letačkom dijelu programa sudjelovali su ZLIN 242 L, Bell-206B, Pilatus PC-9M, Air Tractor AT-802, Canadair CL-415 te akrobatska grupa "Kрила Oluje", a u okviru popratnih programa Dana otvorenih vrata predstavljene su i nove izvidničko-borbene helikoptere OH-52L8D Kiowa Warrior. Riječ je o prvih pet helikoptera od ukupno 16 koje ćemo dobiti. Iznimno smo zadovoljni zbog te donacije i ovom prilikom u ime svih nas iz 93. zb zahvaljujem našim partnerima i donatorima iz SAD-a." ■

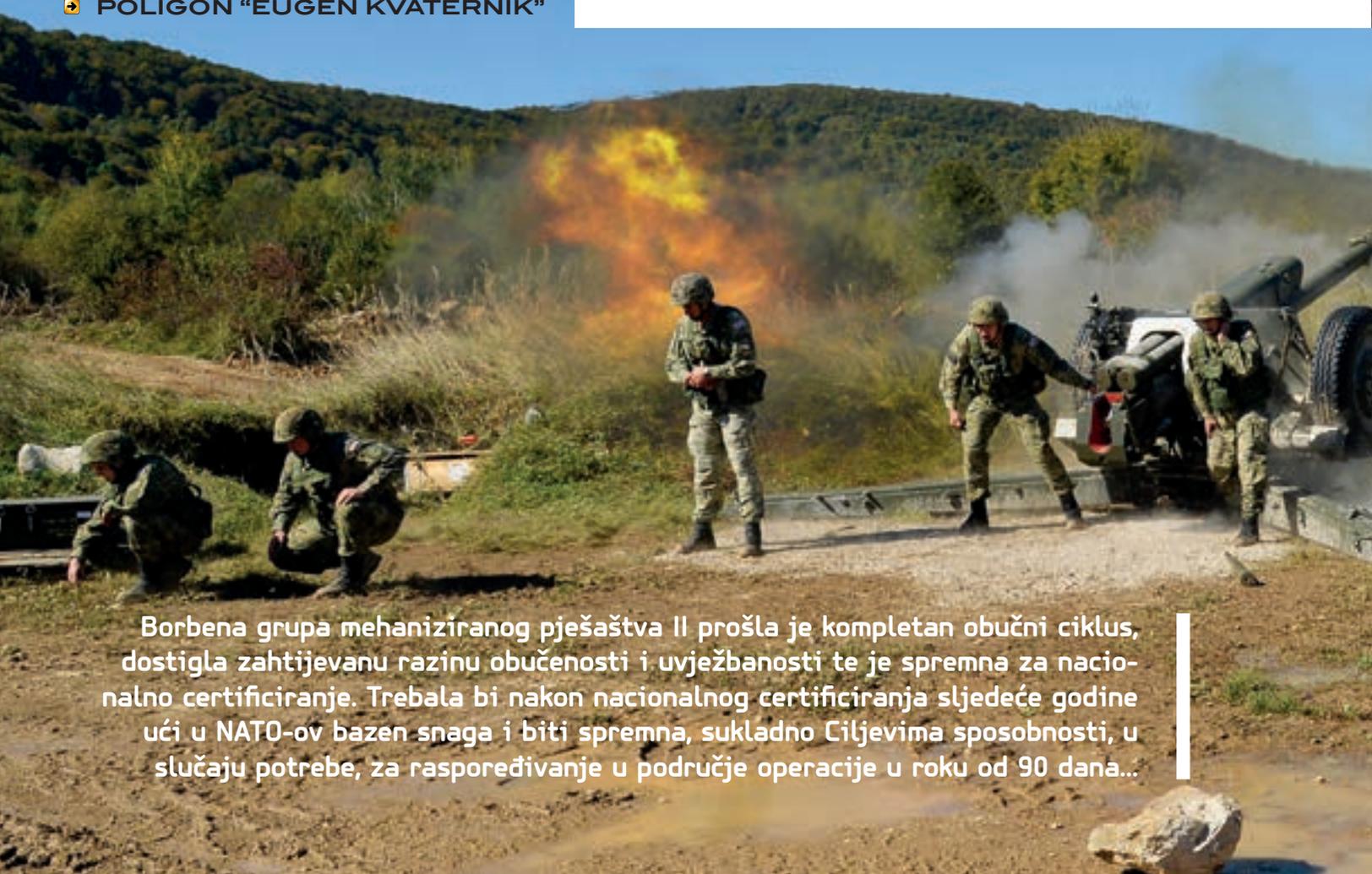
Brigadir Karol Lučan, zapovjednik 93. zb "Zemunik", tom je prilikom istaknuo svoje zadovoljstvo iznimnom posjećenošću Dana otvorenih vrata: "Zaključili smo kako ćemo obilježavanju 25. obljetnice Dana neovisnosti RH i Dana obrane grada Zadra najbolje pridonijeti organiziranjem Dana otvorenih vrata u Zemunik i predstavljanjem ljudi koji ovdje rade te svih naših letjelica. Premda smo očekivali dobar odaziv, ovako velika posjećenost ugodno nas je iznenadila – mnogo je ljudi, ne samo iz Zadra nego i iz okolnih mjesta, Dalmacije i udaljenijih gradova danas došlo ovdje," rekao je brigadir Lučan te nastavio: "Ovdje prvi put imamo i nove izvidničko-borbene helikoptere OH-52L8D Kiowa Warrior. Riječ je o prvih pet helikoptera od ukupno 16 koje ćemo dobiti. Iznimno smo zadovoljni zbog te donacije i ovom prilikom u ime svih nas iz 93. zb zahvaljujem našim partnerima i donatorima iz SAD-a." ■

DAN OTVORENIH VRATA OBORIO SVE REKORDE

brigadir **Karol Lučan**, zapovjednik 93. zb "Zemunik"

Ovaj Dan otvorenih vrata i *aeroshow* koji smo organizirali naš su mali doprinos obilježavanju Dana hrvatske neovisnosti i Dana obrane grada Zadra, oni su naš doprinos prisjećanju na ta događanja i proslavi velikih dana hrvatske povijesti. I ja sam jedan od onih koji je tad, prije 25 godina, sudjelovao u tim događajima, a danas sam iznimno ponosan i čast mi je što sam zapovjednik ove baze. Predstavili smo danas sve ljude koji ovdje rade te sve naše letjelice, interes javnosti bio je i veći nego što smo očekivali tako da smo zadovoljni i postigli smo svoj cilj. Zbog svih onih koji su prije 25 godina stvarali Hrvatsku, volio bih da Dan hrvatske neovisnosti bude dan o kojem svi više razmišljamo i dostojno ga obilježavamo. Tijekom četiri godine koliko sam ovdje zapovjednik maksimalno sam otvorio vojarnu "Zemunik". Dan otvorenih vrata prilika je da hrvatski narod vidi čime raspolažemo i da može biti siguran da će, bude li potrebno, u svakom trenutku biti obranjen.

 ➔ POLIGON "EUGEN KVATERNIK"

Borbena grupa mehaniziranog pješaštva II prošla je kompletan obučni ciklus, dostigla zahtijevanu razinu obučenosti i uvježbanosti te je spremna za nacionalno certificiranje. Trebala bi nakon nacionalnog certificiranja sljedeće godine ući u NATO-ov bazen snaga i biti spremna, sukladno Ciljevima sposobnosti, u slučaju potrebe, za raspoređivanje u područje operacije u roku od 90 dana...

BGMPII DEMONSTRIRALA RAZINU OBUČENOSTI

Na vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja održavala se od 29. rujna do 5. listopada vojna vježba s bojnim gađanjem s ciljem prikaza i demonstracije dostignute razine obučenosti i uvježbanosti u provedbi napadnih operacija deklarirane Borbene grupe mehaniziranog pješaštva II (BGMPII) čiju okosnicu čini 2. mehanizirana bojna Gromovi GMTBR-a HKoV-a. Direktor vježbe, u kojoj bilo 400-tinjak sudionika, bio je zapovjednik GMTBR-a brigadir Tihomir Kundid, a zapovjednik Borbene grupe mehaniziranog pješaštva II je zapovjednik 2. mehanizirane

bojne Gromovi bojnik Roman Kelnerić. Uz 2. mehaniziranu bojnu Gromovi, u vježbi su iz GMTBR-a sudjelovali i SVLR vod Topničko-raketne bojne i inženjerijski vod Inženjerijske bojne. Iz GOMBR-a je sudjelovao tenkovski vod oklopne bojne Kune, bitnica H-122 mm Topničko-raketne bojne, a iz HRZ-a i PZO-a dva Pilatusa koja su simulirala blisku zračnu potporu te helikopter Mi-171Sh.

Vježba se provodila u pet faza: kretanje do dodira i bliska zračna potpora, topnička priprema napada, provedba napada, ovladavanje objektima napada i izbijanje na krajnju crtu

našeg napredovanja (LOA). Težište aktivnosti bilo je, objasnio je bojnik Roman Kelnerić, na zajedničkom djelovanju snaga mehaniziranog pješaštva s Patrijama, oklopništva, protuoklopnih snaga, topničkih postrojbi koje su uključivale minobacače 120 mm, 82 mm te haubice 122 mm i SVLR. U vježbu je uključen i JTAT tim koji je koordinirao blisku zračnu potporu, a među ostalim prikazana je i procedura izvlačenja i prijevoza ranjenih helikopterom (MEDEVAC) te zemaljskim putem medicinskom Patriom.

Brigadir Kundid istaknuo je kako je priprema

Leida PARLOV, snimili Josip KOPI, Stjepan BRIGLJEVIĆ

Gromova za vježbu trajala dvanaest mjeseci tijekom kojih je odrađen niz obučnih aktivnosti sukladno programu i planu obuke BGMP-a II kako bi se dosegnulo zahtijevanu razinu sposobnosti sukladno matrici sposobnosti. U kolovozu je provedena integracijska obuka svih sastavnica Borbene grupe, a ova vježba koja se provodila u realnim uvjetima i s bojnim gađanjem svojevrsan je završetak tog obučnog ciklusa.

U sastavu Borbene grupe mehaniziranog pješaštva II, uz 2. mehaniziranu bojnu Gromovi koja čini njezinu okosnicu, jesu i inženjerijski vod iz GMTBR-a, iz GOMBR-a haubička bitnica, vod PZO-a, ISTAR tim, a u Grupi su i vod PYSOPS i CIMIC tim. Direktor vježbe brigadir Tihomir Kundid rekao je kako je Borbena grupa mehaniziranog pješaštva II prošla kompletan obučni ciklus. "Dostigli su zahtijevanu razinu obučenosti i uvježbanosti i spremni su za nacionalno certificiranje," zaključio je brigadir Kundid.

Borbena grupa mehaniziranog pješaštva II trebala bi nakon nacionalnog certificiranja sljedeće godine ući u NATO-ov bazen snaga i biti spremna, sukladno Ciljevima sposobnosti, u slučaju potrebe, za raspoređivanje u područje operacije u roku od 90 dana.

Sukladno CREVAL (*Combat Readiness Evaluation*) sustavu ocjenjivanja borbene

spremnosti kopnenih snaga, nakon dobivanja ocjene *Combat ready*, ista je važeća tri godine nakon čega postrojba mora biti ponovno ocijenjena.

Naravno, to vrijedi samo za postrojbe koje se nalaze u RC-u (*readiness category*) 5 ili niže.

Vježbu su 5. listopada pratili načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov sa suradnicima te predstavnici članica OESS-a potpisnica Bečkog dokumenta 2011. koji su boravili u posjetu OSRH na aktivnosti posjet zračnoj bazi i vojnoj instalaciji pod nazivom "OESS 16". Operativna uprava GS OSRH bila je nositelj navedene aktivnosti koja se događa jednom u petogodišnjem ciklusu. Načelnik GS OSRH general Šundov istaknuo je tom prigodom kako je zadovoljan sa svim aspektima vježbe. "Iznimno sam zadovoljan načinom na koji je pripremljena i provedena ova vježba," rekao je general Šundov koji je nakon vježbe razgovarao s njezinim sudionicima te čestitao svima koji su sudjelovali u pripremi i provedbi. Izrazio je i zadovoljstvo što su se i predstavnici zemalja članica OESS-a potpisnica Bečkog dokumenta 2011. mogli uvjeriti u sposobnosti i spremnost OSRH. Predstavnici OESS-a nakon cjelodnevnog su posjeta vojnom poligonu "Eugen Kvaternik" vježbu ocijenili izvrsnom i transparentnim prikazom sposobnosti postrojbi OSRH u duhu Bečkog dokumenta 2011. ■

TRAJALA DOŠTIGNUTU RAZINU SPOSOBNOSTI I UVJEZBANOSTI

Vježbu su pratili načelnik GS OSRH general zbora Mirko Šundov sa suradnicima te predstavnici članica OESS-a potpisnica Bečkog dokumenta 2011.

ZNAJSTVENI SKUP

DOMOVINSKI ZNAJSTVI

SVI ZAJNTERESIRANI ZA TEMU MOGLI SU U DVA DANA ČUTI NEKE OD PROBLEMA S KOJIMA SE ZNANOST SUOČAVA U ISTRAŽIVANJU DOMOVINSKOG RATA, KAO I BROJNE ZANIMLJIVE PREGLEDE I ANALIZE IZ RAZNIH ZNANSTVENIH PODRUČJA...

Znanstveni skup pod nazivom *Domovinski rat – mogućnosti znanstvenog pristupa* održan je 10. i 11. listopada na borongajskom kampusu u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te uz suorganizaciju Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Skup je održan pod pokroviteljstvom Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskog sabora i okupio je više

od 40 znanstvenika, kao i brojnu zainteresiranu javnost.

“Vjerujem da će ovaj skup svojim rezultatima biti još jedan kamenčić u mozaiku slike koju stvaramo i koju želimo predložiti domovini i svijetu, a koja govori istinu o našem Domovinskom ratu,” rekla je na otvorenju skupa Gordana Rusak, predsjednica Odbora za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskog sabora. Otvorenju skupa nazočio je izaslanik Predsjednice RH Ante Deur koji

je istaknuo kako Domovinski rat opravdano sve više postaje predmet znanstvenog istraživanja u raznim područjima. “To pridonosi rekonstrukciji događaja i pruža nam sigurnije tlo za cjelovito sagledavanje i vrednovanje povijesne važnosti Domovinskog rata. Daljnje prikupljanje svjedočanstava, raznovrsni materijali i građa ostaju važnom zadaćom i pretpostavkom znanstvenog rada,” rekao je Deur te posebno istaknuo ulogu Hrvatskog memo-

rijalno-dokumentacijskog centra koji je dosad prikupio, obradio i objavio iznimno važnu građu iz tog vremena.

Nakon pozdravnih riječi akademika Franje Šanjeka iz HAZU-a i voditelja Hrvatskih studija profesora Marija Grčevića, u svojem obraćanju ravnatelj Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata Ante Nazor izrazio zadovoljstvo što je 25 godina od početka Domovinskog rata organiziran takav

Skup je okupio više od 40 znanstvenika, kao i brojnu zainteresiranu javnost

HRVATSKI
VOJNIK

broj 511 / 21. listopada 2016.

23

Petra KOSTANJŠAK, snimio Josip KOPI

RAT - MOGUĆNOSTI ENOG PRISTUPA

znanstveni skup na kojem će govoriti gotovo 40 znanstvenika. "Namjera je bila ukazati na nužnost interdisciplinarnog pristupa. Naravno, to nije sav znanstveni potencijal koji ima nešto reći o Domovinskom ratu, ali zbog vremenske ograničenosti nastojali smo iz svih znanstvenih

ustanova prikupiti govornike o ovoj važnoj temi," naglasio je Nazor. Svi zainteresirani za temu mogli su u dva dana čuti neke od problema s kojima se znanost suočava u istraživanju Domovinskog rata, kao i brojne zanimljive preglede i analize iz raznih znanstvenih područja. ■

Znanstveni skup *Domovinski rat - mogućnosti znanstvenog pristupa* održan je u organizaciji Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu te uz suorganizaciju Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata i Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

Mediji i njihova perspektiva u ratnim okolnostima

Strani mediji o Vukovaru

Kako je znanstveni skup obuhvatio analizu Domovinskog rata kroz različite discipline i djelovanja, jedan je dio bio posvećen perspektivi javne komunikacije u ratnim okolnostima. Među ostalim, predavanje o tome održao je Danijel Labaš, izvanredni profesor komunikologije s Hrvatskih studija. U izlaganju pod nazivom *Domovinski rat i agresija medijskim lažima* iznio je svoju analizu pisanja stranih novinara i medija o događajima u Vukovaru, a kako je naglasio, toj je temi posvetio šest godina rada. Analizirao je ono što su strani mediji i publicisti, a posebice talijanski mediji, pisali i kako su objasnili događaje iz Domovinskog rata u svojim člancima. Pritom je radio i analizu talijanskih dnevnika, sve s ciljem saznanja koju su važnost strani mediji posvetili i kako su interpretirali te tragične događaje iz novije europske povijesti.

Analiza je pokazala kako je bilo onih novinara i publicista koji su u skladu s profesionalnim standardima pokušali vjerno prikazati događaje u Vukovaru, no u većoj su mjeri mediji propuštali objektivno izvještavati o tome te su često objavljivali neproverjene informacije i time prenosili krivu sliku o tome što se zaista događa. U slučaju vukovarske tragedije, u analiziranim talijanskim dnevnicima dolazi do svojevrsnog preokreta kad postaje primjetno da se objavljuju netočne i neproverjene informacije o pogibiji srpske djece u Hrvatskoj. Da je riječ o medijskoj manipulaciji i neprofesionalnom izvještavanju postaje jasno s padom Vukovara, a talijanske vlasti bile su prisiljene ispričati se hrvatskim vlastima zbog lažnih medijskih prikaza stanja u tom gradu.

Uloga Hrvatskog radija u Domovinskom ratu

Izlaganje Blanke Jergović, izvanredne profesorice na Hrvatskim studijima, bavilo se utjecajem Domovinskog rata na hrvatske medije i to kroz primjer Hrvatskog radija na kojem je i sama radila u tom razdoblju. Radio se u Domovinskom ratu pokazao kao najbolji medij za brzo prenošenje informacija, jednostavan, fleksibilan, a preko radioamatera mogao je i u najtežim situacijama doprijeti do svakog mjesta. Kako je objasnila profesorica Jergović, uloga radija u tom razdoblju bila je neprocjenjiva jer je imao moć dopiranja do ljudi u rovovima i podrumima. Za same je branitelje bio važan izvor informacija i obavijesti, ali također i "znak života" u teškoj izvanrednoj situaciji. Radijski je program u vrijeme rata bio klizni, dakle nije bio strukturiran, nego su ga diktirali sami događaji, a sastojao se od javljanja s terena i objavljivanja priopćenja kako su ona pristizala. Jedino redovito u kliznom programu bile su vijesti. U ratnom razdoblju na radiju je objavljivano mnogo toga u formatu i na način kako u mirnodopskom razdoblju nikad ne bi moglo biti, a ponekad je to, u nedostatku drugih informacija, bila samo jedna rečenica koja se više puta ponavljala. Zbog svega navedenog, i profesionalni su standardi u to vrijeme bili promjenjivi, istaknula je profesorica Jergović. Jednako tako, i sami su se novinari našli u posve novoj situaciji, a mnogi od njih upravo su se u ratu profilirali kao sjajni reporteri. Što se tiče trenutačnog stanja, profesorica Jergović slaže se s tvrdnjom da se danas nalazimo u tzv. postrazdoblju u kojem mediji još uvijek izvještavaju o tzv. repovima rata.

Interdisciplinarni pristup

Znanstveni skup bio je, s obzirom na interdisciplinarni pristup, podijeljen na četiri sjednice. Nakon uvodnog predavanja predsjednika Organizacijskog odbora akademika Ivce Kostovića o znanstvenicima dragovoljcima i njihovu doprinosu tijekom Domovinskog rata, prva sjednica bavila se historiografijom i interpretativnim izazovima, druga se fokusirala na komunikaciju u ratnim okolnostima, treća je bila posvećena psihijatrijskoj skrbi za hrvatske branitelje, a četvrta se bavila odjecima Domovinskog rata u književnosti, filmu i arhivistici.

OSRH

U ZEMUNIKU ZAPOČELA OBUKA PILOTA AVIONA MiG-21

Piloti Eskadrile borbenih aviona 91. zrakoplovne baze Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane započeli su 11. listopada ciklus obučnih i trenažnih aktivnosti na avionima MiG-21, koji su zbog toga prebazirani iz matične vojarnice na Plesu u vojarnu u Zemunik. Letačke aktivnosti u Zemuniku provodit

će se do 28. listopada, a obuhvatit će segmente borbene obuke te letačku obuku kroz razdjelu navigacijskog, grupnog i nadzvučnog letenja te trenažu borbenih pilota kroz letove do Splita i Dubrovnika iz instrumentalnog letenja, kao i drugih procedura prilikom prilaza i slijetanja na izvanmatični aerodrom.

Sve aktivnosti obuke borbenih pilota provodit će se izvan dometa naseljenih područja i uz poštovanje svih zakonskih i sigurnosnih procedura, a potporu u provedbi aktivnosti pružat će zrakoplovne postrojbe u Zemunik. Zapovjednik Eskadrile borbenih aviona pukovnik Željko Ninić izrazio je zadovoljstvo dolaskom dijela EBA-e

u vojarnu "Zemunik". "Letačkim obukama u Zemuniku ispunjavamo svoje aktivnosti iz Godišnjeg plana obuke borbenih pilota HRZ-a i PZO-a, a kruna svih aktivnosti bit će bojno gađanje ciljeva u zraku kao glavni ovogodišnji obučni događaj HRZ-a i PZO-a i Eskadrile borbenih aviona," zaključio je pukovnik Ninić.

OJI

U SPLITU ODRŽANA POKAZNA VJEŽBA ZAŠTITE GRANICE NA MORU

U Splitu je 11. listopada održana prva pokazna vježba zaštite morske granice nove agencije nastale na Frontexovim temeljima, pod nazivom *Securing Europe's External Borders: European Border and Coast Guard*. Vježba je provedena na inicijativu Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske u suradnji s Ministarstvom obrane Republike Hrvatske i uz sudjelovanje i suorganizaciju Agencije za europsku graničnu i obalnu stražu (*Frontex – European Border and Coast Guard Agency*). Vježbi je nazočio ministar obrane RH Josip Buljević, ministar unutarnjih poslova Vlaho Orepić, izvršni direktor Frontexa Fabrice Leggeri, glavni ravnatelj policije Zvonimir Vnućec te drugi sudionici tematskog sastanka i predstavnici zemalja članica Frontexa, predstavnici Hrvatske ratne mornarice i Obalne straže RH.

Ministar Buljević izrazio je zadovoljstvo prikazanom vježbom koja je pokazala kako je Hrvatska, u suradnji s tijelima EU-a, u stanju braniti i vanjsku granicu Europske unije, posebno istaknuvši prikazanu interoperabilnost, međusobnu povezanost te dobro postupanje i poznavanje procedura svih sudionika.

"Pomorske su sigurnosne snage svojim zajedničkim aktivnostima pokazale sposobnost i spremnost biti dio europske granične straže," naglasio je ministar Orepić te dodao kako i sama činjenica da smo danas ovdje dokazuje uistinu da je Hrvatska i kreator i provo-

ditelj zajedničke sigurnosne politike EU-a. "Ova je vježba rezultat tih dobrih odnosa i dobre suradnje," zaključio je ministar Orepić. "Današnja je vježba primjer suradnje različitih službi i važna je zato što Europa traži načine poboljšanja koordinacije među različitim agencijama na morskim granicama," rekao je izvršni direktor Frontexa Fabrice Leggeri. "Može li podržati zemlje članice u pogledu zaštite europskih granica, odgovor je da, Frontex je spreman," zaključio je Leggeri.

Pomoćnik načelnika Uprave za granicu MUP-a Zoran Ničeno objasnio je scenarij održane vježbe. Naveo je kako je uključivala oko 140 sudionika čiji je to svakodnevni posao, i u zajedničkim operacijama s Frontexom, ali i u redovitim postupanjima u zaštiti hrvatskih granica na moru.

Cilj vježbe bio je pokazati spremnost i sposobnost za zaštitu vanjske granice EU-a od mogućih ugroza (prijetnja terorizma, sprečavanje krijumčarenja ljudi, sprečavanje nezakonitih migracija). Vježbu su zajednički razradili i isplanirali MUP i Hrvatska ratna mornarica prema elaboratu MUP-a, a održana je kroz dva scenarija. U prvom scenariju prikazano je postupanje prilikom uočavanja ilegalnih migranata na brodu, a u drugom postupanje prema plovnim objektu s kojeg se prijetilo terorističkim napadom. Sudjelovala su operativna središta MUP-a, Oružanih snaga RH (HRM-a i Obalne straže RH) te MRCC (*Maritime Rescue Coordination Centre*) Rijeka, snage Specijalne policije, policijska plovila i brodovi Obalne straže RH te zrakoplovi Oružanih snaga RH.

OJI

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

HUMANITARNI KONCERT

SJAJNIM HUMANITARNIM KONCERTOM POD NAZIVOM *DA NAM NIJE OVE LIPE PISME* U PREPUNOJ KONCERTNOJ DVORANI VATROSLAVA LISINSKOG, KLAPA "SVETI JURAJ" HRM-a I ORKESTAR HRM-a ODUŠEVILI SU PUBLIKU I ZAJEDNO S NJOM, SJEDINJENI U PJESMI, HRVATSKI VOJNICI JOŠ SU JEDNOM POKAZALI VELIKO SRCE ZA ONE KOJIMA JE TO NAJPOTREBNIJE...

KLAPA "SVETI JURAJ" NAPUNILA LISINSKI

Klapa "Sveti Juraj" Hrvatske ratne mornarice održala je 12. listopada u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog humanitarni koncert pod nazivom *Da nam nije ove lipe pisme* za teško bolesnu djecu u Specijalnoj bolnici za kronične bolesti dječje dobi u Gornjoj Bistri. Oduševljena publika u punoj Velikoj dvorani Vatroslava Lisinskog više od dva sata uživala je u "pismi" hrvatskih mornara koji su tim koncertom obilježili 15. rođendan svoje klape.

Uz Klapu "Sveti Juraj", na koncertu je nastupio i Orkestar Hrvatske ratne mornarice, koji obilježava 25 godina uspješnog djelovanja, pod ravnanjem maestra Tončija Čičerića, te gost splitski tenor Saša Jakelić.

Da nam nije ove lipe pisme, Uvijek ću te voljeti, Ružo moja crvena, Ne diraj

moju ljubav, Gdje si majko da me budiš, Croatia, iz duše te ljubim, Kome bi šumilo more moje sinje..., samo su neke od pjesama mediteranskog i domoljubnog karaktera koje su zapjevali, a pjesmom *Lijepa li si* publiku su dignuli na noge. Na toj su humanitarno-glazbenoj manifestaciji, zajedno s publikom sjedinjeni u pjesmi, hrvatski vojnici još jednom pokazali veliko srce za one kojima je to najpotrebnije. Naime, sva sredstva prikupljena od prodanih ulaznica donirat će se Specijalnoj bolnici za kronične bolesti dječje dobi u Gornjoj Bistri gdje se trenutačno na liječenje nalazi 107 malih bolesnika. Djeca su iz cijele Hrvatske, s iznimno teškim dijagnozama, a mnoga nemaju roditelje. Upravo za njih Klapa "Sveti Juraj" pjevala je *ovu lipu pismu*.

Na koncertu u Lisinskom u publici je bio i izaslanik Predsjednice Republike general-pukovnik Drago Matanović, direktor GS OSRH kontraadmiral Robert Hranj, zapovjednik ZzP-a general-bojnik Mladen Fuzul, ravnatelj Specijalne bolnice za kronične bolesti dječje dobi Gornja Bistra liječnik anesteziolog Renato Mittermayer te brojni drugi. Voditelj Klape "Sveti Juraj" HRM-a Marko Bralić zahvalio je na kraju koncerta svima koji su vjerovali u njih, svima koji ih vole takve kakvi jesu i uživaju u njihovoj pjesmi. Zahvalio je i Ministarstvu obrane i Oružanim snagama koji podupiru njihov rad. Koncert je bio jedan u nizu koji je ove godine Klapa "Sveti Juraj" održala povodom obilježavanja svoje 15. obljetnice. Nakon prvog nastupa na

vorno-redarstvenom hodočašću u Lourdesu 2001. godine, kad je "na prvu" osvojila srce i dušu hodočasnika vojnika iz svih dijelova svijeta, uslijedili su brojni nastupi i gostovanja u zemlji i svijetu. U povjesnici Klape ostat će zabilježeno i da je povodom ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. nastupila na svečanosti podizanja hrvatske zastave ispred zgrade Europskog parlamenta u Strasbourgu te na svečanosti u Vijeću Europske unije u Bruxellesu. Tijekom petnaestogodišnjeg rada Klapa je izdala više od 150 audio- i videosnimaka na brojnim albumima čija se tematika proteže od tradicionalnih dalmatinskih klapskih pjesama, napjeva svjetovnog i duhovnog karaktera do domoljubnih i modernih pjesama. ■

ZELENO SVJETLO ZA PROGRAM LAIVUE 2020

Ilustracija: Puolustusministeriö

Ministarstvo obrane Finske dalo je odobrenje za početak brodograđevnih radova na programu Laivue 2020 (Eskadra 2020) koji se odnosi na izgradnju nove klase s četiri višenamjenska odobalna ophodna broda.

Cjelokupna financijska vrijednost projekta iznosi oko 1,2 milijarde eura, pri čemu je gradnja prvog plovila dodijeljena domaćem brodograđilištu Rauma Marine Constructions (RMC), gdje bi mogla biti izgrađena i ostala plovila u klasi. Cjelokupan će proces, od razvoja i projektiranja do operativnog ulaska u uporabu, nadzirati Logističko zapovjedništvo Finskih oružanih snaga. Osnovni je zahtjev Zapovjedništva da razvoj projekta kao i gradnja moraju imati finski predznak. Novi će brodovi zamijeniti četiri brza napadna raketna broda klase Rauma, kao i dva minolovca klase Hämeenmaa koji su izgrađeni 1990-ih. Povlačenje brodova obiju klasa iz operativne uporabe planirano je sredinom 2020-ih, što je i njihov životni vijek. Novi će brodovi imati sposobnost nadzora i osiguravanja teritorijalnog integriteta, zaštite pomorskog prijevoza i suzbijanja pomorskih napada. Nova višenamjenska ophodna plovila programa Laivue 2020 imat će istisninu oko 2500 t i bit će višefunkcionalna, uključujući protubrodске, protupodmorničke, protuzračne sposobnosti kao i sposobnosti polaganja mina. Plovila se također namjeravaju koristiti u upravljanju međunarodnim kriznim operacijama. Natječaj za odabir borbenog sustava bit će objavljen nešto prije početka 2017. godine.

U prvoj je fazi predviđen poziv tvrtkama za dostavu informacija odnosno izražavanje namjere, koji je privukao više od 80 finskih i inozemnih tvrtki. Faza razvoja i cjelokupnog projektiranja planirana je za razdoblje od 2015. do 2018., a gradnja brodova predviđena je u razdoblju od 2019. do 2024. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Ilustracija: Emgepron

NOVI BRAZILSKI OPH

Centar za brodograđevne projekte (CPN) brazilske mornarice okončao je preliminarne radnje u razvoju nove klase obalnog ophodnog broda. Klasa je dobila projektnu oznaku NPA 500T-BR (Navio-Patrolha 500 toneladas Brasil), a plovilo je projektirano

na istisninu od 500 t. Izjavu o završetku preliminarnog projekta dala je tvrtka u državnom vlasništvu EMGEPRON (Empresa Gerencial de Projetos Navais) čije je osnovno poslovanje vezano uz upravljanje brodograđevnim projektima.

ZAPOČINJE GRADNJA PRVOG SU

Britanski ministar obrane najavio je 1. listopada kako započinju brodograđevni radovi na prvoj britanskoj podmornici na nuklearni pogon klase Successor. Najavljena su i početna ulaganja u vrijednosti od gotovo 1,3 milijarde funti s BAE Systemsom. Program podmornica naoružanih balističkim projektlima prelazi u fazu poznatu kao Delivery Phase 1. Proizvodni radovi počinju na čeličnoj strukturi trupa podmornice u prostoru pomoćne strojarnice koja sadrži razvodne ploče i kontrolni panel za

reaktor. Spomenuta financijska sredstva bit će utrošena u daljnju razradu dizajna podmornice, nabavu materijala i opreme s dugim rokom isporuke te ulaganje u objekte u BAE Systemsovom brodograđilištu u Barrow-in-Furnessu gdje će podmornice biti izgrađene. Očekuje se da će u program na njegovu vrhuncu biti uključeno nekoliko stotina dobavljača, od toga gotovo 85 % britanskih, čime su osigurana radna mjesta od Škotske do juga Engleske. Svečanost rezanja prvih limova održana je 6.

Ilustracija: MoD UK

ODNI BROD

Daljnji posao CPN-a obuhvaća razradu koncepta plovila koji bi trebao biti gotov do sredine 2017. godine, a potom bi uslijedio ugovor za detaljni razvoj projekta. EMGEPRON je ugovor o razvoju dizajna NPA 500T-BR dodijelio CPN-u 10. travnja 2015. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

CESSORA

listopada i označuje službeni početak gradnje, a planirano je da podmornice zamijene postojeće nuklearno-balističke podmornice klase Vanguard. Osnovne brodograđevne značajke temelje se na duljini 152,9 m i istisnini 17 200 t, a posadu će činiti 130 članova. Osigurani su smještajni kapaciteti i za ženske članove posade. Podmornice klase Successor imat će nekoliko inovacija u formi samog trupa i susta-

vima nadzora. Istaknute značajke projekta uključuju krmeno kormilo X izvedbe, smještaj pramčane plohe ispod vodne linije (kad se nalazi na površini) i znatno ukošen zapovjedni toranj. Bit će naoružane sustavom interkontinentalnih balističkih projektila Trident D5. Ulazak prve podmornice nove klase u operativni sastav očekuje se oko 2030. godine.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: BAE Systems

TERMALNI CILJNICI ZA AMERIČKU KOPNENU VOJSKU

Američka kopnena vojska (US Army) dodijelila je početkom listopada tvrtki BAE Systems ugovor vrijedan 13,9 milijuna dolara kojim se omogućuje početak proizvodnje nove obitelji termalnih ciljnika FWS-I (*Family of Weapon Sights-Individual*). FWS-I namijenjen je opremanju vojnika u sklopu programa ENVG III (*Enhanced Night Vision Goggle III*) i programa *Family of Weapon Sights-Individual*.

Prvi ugovor predviđa proizvodnju 100 ciljničkih sustava. FWS-I omogućuje vojnicima nadzor i zahvat cilja u svim meteorološkim uvjetima i noću. BAE Systems je kod ciljnika prvi put primijenio 12-mikronsku tehnologiju koja omogućuje izradu manjeg i lakšeg uređaja s visokom kvalitetom slike. Nehlađeni termovizijski sustav omogućuje jasan pogled na cilj udaljen više od 1000 metara. Izrađen je tako da se može jednostavno postaviti na oružje i integrirati s ostalim ciljničkim uređajima. Predviđeno je postavljanje na puške M4 i M16A4, laku strojnicu M249 te ručne bacače M136 i M141.

Kad se kombinira u sustav ENVG III, uporabom posebnog RTA (*Rapid Target Acquisition*) modula omogućuje bežično povezivanje ciljničkog sustava i vojnikovih naočala za noćno djelovanje. To omogućuje brzo lociranje cilja i brzo ciljanje iz bilo kojeg položaja, bez potrebe za podizanjem oružja do ciljničke crte. U konačnici, omogućuje strijelcu precizno djelovanje bez potrebe za izlaganjem izvan sigurnosti zaklona.

L. PARLOV

BUDUĆNOST AMERIČKE MORNARICE

Američka ratna mornarica objavila je 17. listopada na svojim *web*-stranicama ovu atraktivnu fotografiju koja prikazuje F-35C Lightning II, inačicu novog višenamjenskog lovca namijenjenu nosačima aviona, kako nadlijeće razarač USS "Zumwalt" (DDG 1000). Povod nastanka fotografije koja prikazuje dva borbeni sustava koja

izgledaju zaista futuristički, ulazak je "Zumwalta" u operativnu uporabu. Tim je povodom 15. listopada u Baltimoreu organizirana prigodna svečanost. Razarač kreće na put prema San Diegu, a usput će posjetiti nekoliko luka. U Kaliforniji će na plovilo s potpuno elektrificiranom propulzijom biti instalirani sustavi naoružanja od

kjih najveću znatizeljnu pobuđuje glavni top AGS (*Advanced Gun System*). Brod je predvodnik istoimene klase koju će činiti tri plovila.

Što se tiče F-35C, u tijeku su njegova intenzivna testiranja, a inicijalna operativna sposobnost očekuje se 2018. godine.

D. VLAHOVIĆ

SUPER DVORE ZA FILIPINE?

Israel Aerospace Industries (IAI) potvrdio je pregovore s filipinskom vladom o osiguravanju određenog broja brzih napadnih plovila (FAC) tipa Super Dvora Mk III za potrebe njihove mornarice i Obalne straže. Pregovori su još uvijek u preliminarnoj fazi, a filipinska vlada tek treba odlučiti o broju sredstava koja nabavlja. Filipinska mornarica ima potrebu za brzim napadnim plovilima pod projektom imena Horizon 2 unutar programa modernizacije OS-a. Osim za tradicionalne zadaće ophodnje, potragu i spašavanje te priobalnu obranu, brodovi su temeljno opremljeni za protuterorističke, protuinfiltracijske operacije i za zadaće protiv kri-

jumčarenja oružja. Klasa brodova Super Dvora Mk III projektirana je kako bi postigla najveću brzinu od 45 čvorova u vrlo kratkom vremenu. Krstareća brzina iznosi 32 čvora, uz doplov oko 700 NM pri 14 čvorova što omogućuju glatke, hidrodinamičke linije trupa. Osnovna brodograđevna obilježja trupa očituju se u duljini od 22,4 m, širini 5,5 m, istisnini između 48 i 54 t te najmanjem gazu od 1,0 m. Novi brodovi mogu biti naoružani ručnim topom kalibra 20 mm smještenim na krmu i dvjema manjim strojnicama na svakoj strani boka te automatskim topom Rafael Typhoon kalibra 25 mm na primarnoj poziciji. Prostor za smještaj predviđa do deset članova posade.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: BAE Systems

BROADSWORD SPINE - PRSLUK ZA UMREŽAVANJE

Izrada opreme za vojnika budućnosti izazov je za inženjere. Jedan je od većih kako učinkovito, udobno i jeftino omogućiti pametno umrežavanje vojnika i nošenje nove generacije elektroničke opreme koja to umrežavanje omogućuje. Tvrtka BAE Systems predstavila je na Godišnjoj konferenciji Američke kopnene vojske (AUSA) početkom listopada svoj prijedlog za rješavanje tog problema, novi sloj odjeće u obliku tekstilnog prsluka-nosača. Nastao je u suradnji BAE Systemsa i tvrtke Intelligent Textiles Limited koja se bavi razvojem naprednih tipova tekstila, tzv. e-tekstila. BAE Systems nazvao je taj dodatni sloj *Broadsword Spine*. Riječ je o tekstilnom prsluku koji se dodaje postojećoj vojničkoj odjeći te omogućuje nošenje nevidljive elektroničke mreže i sustava za napajanje električnom energijom. To se postiže uporabom provodljivog tekstila umjesto naknadnim postavljanjem odgovarajućih kabela u postojeće dijelove odjeće. Korisnici mogu prikopčati potrebne elektroničke uređaje izravno u prsluk (a moguće su i izvedbe u obliku jakne ili remena), gdje se putem USB sučelja odmah povezuje podatkovno i osigurava opskrbu uređaja električnom energijom. BAE Systems navodi kako je *Broadsword Spine* oko 40 % lakši u odnosu na postojeća rješenja. *Broadsword Spine* može se, osim za vojnike, prilagoditi i za policajce, vatrogasce te službe za spašavanje. Načinjen je da bude robustan i izdržljiv, za djelovanje u teškim uvjetima, te je otporan na vodu, vatrau, vlagu i udarce. Punjenje ili zamjena baterija mogući su u terenskim uvjetima.

L. PARLOV

KOPNENA VOJSKA

TAPV je *punokrvan oklopnjak* koji je uključio zahtjeve za protuminsku zaštitu koji su dominantna odrednica MRAP vozila

NABILDANI GUARDIA

Foto: Canadian Army

KANADSKE ORUŽANE SNAGE POČELE SU U KOLOVOZU OVE GODINE, NAKON ISPORUKE PRVIH ŠEST, NA SVOJE POPISE SREDSTAVA STAVLJATI NOVA LAKA OKLOPLJENA VOZILA TAPV, UNAPRIJE- ĐEN I OJAČAN TEXTRO- NOV OKLOPNJAK M1117

Razvoj taktičkog oklopnog ophodnog vozila (*Tactical Armoured Patrol Vehicle* – TAPV) sastavni je dio programa kanadskog Ministarstva obrane, čiji je cilj obnova i modernizacija kopnenih borbenih vozila i sustava. Cijeli je program ispočetka, kad je objavljen sredinom 2009. godine, vrijedio otprilike pet milijardi kanadskih dolara (3,42 milijardi eura). Uz TAPV, najzapaženiji dio odnosio se na novo borbeno vozilo pješništva pod nazivom Close Combat Vehicle, koje je trebalo pratiti novonabavljene tenkove Leopard 2A6M CAN. Bili su uključeni i projekti remonta i modernizacije 550 oklopnjaka LAV III na kotačima, kao i nabave teškog vozila za izvlačenje kompatibilnog s Leopardom 2 te teškog inženjerijskog vozila. Na kraju se zbog financija odustalo od novog BVP-a, a ostali su projekti uspješno ugovoreni. Tvrtki General Dynamics Land Systems povjeren je modernizacija vozila LAV III, a Rheinmetall je s BPz-3 Buffelom određen za nositelja programa tenka za izvlačenje. Njemačkom FFG-u povjeren je teško inženjerijsko vozilo, bazirano na Leopardu 2 i nazvano WISENT 2.

LIMITI NADOGRAĐNJE

Ministarstvo obrane priopćilo je glavne razloge pokretanja projekta TAPV. Prvo, postojeći broj neoklopljenih vozila i lakih oklopnih vozila više nije u stanju ispuniti sadašnje i buduće zahtjeve vezano uz mobilnost, ergonomiju, sposobnost razmjene informacija i obavještajnih podataka te integriranog borbenog djelovanja. Osim toga, na osnovi iskustava, ponajviše

onih iz Afganistana, ocijenjeno je da vozila u sastavu kopnenih snaga ne pružaju primjerenu razinu zaštite od suvremenih i budućih prijetnji. Iako je određen napredak postignut modernizacijom postojećih, ona su dosegнула granice ukupne mase vozila i time je presušio njihov potencijal za daljnje nadogradnje. Cilj projekta je dobava borbenog vozila na kotačima koje će ispuniti širok spektar zadaća, uključujući, ali ne ograničavajući se na njih, izviđanje i nadzor, osiguranje, zapovijedanje, prijevoz tereta i ulogu oklopnog transportera. Tražio se visok stupanj taktičke pokretljivosti i vrlo visok stupanj sigurnosti za posadu. Konkretno, TAPV će zamijeniti izvidničko vozilo Coyote 8 x 8 (koje je licencirana inačica švicarskog vozila MÖWAG Piranha, kao i LAV III) i višenamjenska MRAP vozila RG-31 Mk3 Nyala.

TEXTRON POBJEDUJE

Projekt TAPV pokrenut je 2009. pozivom proizvođačima za dostavu pisama namjere i informacija o cijenama i dostupnosti. Osim pronalaska potencijalnih ponuđača, kanadska vlada i vojska željele su provjeriti na što se može uopće računati na tržištu. Nakon toga slijedilo je podnošenje pisama namjere i kvalifikacija ponuđača (*solicitation of interest and qualification*) te je na kraju objavljen i poziv za dostavu ponuda.

Konkurencija je bila velika: Textron s novom inačicom svojeg M1117; BAE OMC s inačicama RG-31 Mk5 i RG-35; konzorcij tvrtki Force Protection, CAE, Lockheed Martin Canada i Elbit s vozilom Cougar; Nexter s Aravisom, Hägglunds s Alligatorom (SEP 6 x 6), Oshkosh s M-ATV-om te Thales s Bushmasterom. Thales se samoinicijativno povukao iz natječaja kad je shvatio da Kanada traži manje vozilo od onog koje je ponudio. Textronova ponuda odabrana je u lipnju 2012. godine.

IZ POZNATE OBITELJI

Odabrana ponuda temelji se na znatno unaprijeđenom i ojačanom oklopnjaku na kotačima konfiguracije 4 x 4 M1117 Guardian ASV (*Armored Security Vehicle*) koji je nasljednik oklopnih vozila *obitelji* Cadillac Gage Commando iz 1960-ih godina. M1117 razvijen je za potrebe Vojne policije KoV-a SAD-a koja ga počinje koristiti od 1999. godine kao zamjenu za svoja neoklopljena vozila HMMWV. Tijekom vremena, točnije ratova u Afganistanu i Iraku, M1117 postao je vrlo popularan. Kopnena vojska SAD-a naručila je više od 2000 tih vozila. Ostvaren je i solidan izvojni uspjeh: naručile su ih oružane snage Iraka i Afganistana, a koriste ih još Kolumbija i Bugarska (sedam vozila). Zanimljivo je da je donedavno bila u igri proizvodnja tog vozila u Rumunjskoj za potrebe njezine vojske. Uz osnovnu vojnopolicijsku inačicu, koja ima tri člana posade (plus jednog po potrebi) i koja je naoružana jednostavnim kupolom s automatskim bacačem 40 mm i teškom strojnicom 12,7 mm, razvijene su i druge inačice. To su zapovjedna, zatim inačica za izravnu paljbenu potporu s topom 90 mm, minobacačka, ambulantna i izvidnička, inačica za upravljanje paljbom, oklopni transporter, te konačno, inačica za lasersko obilježavanje ciljeva M1200 Armored Knight FiST-V (*Fire Support Team-Vehicle*). Zadnja od 2008. zamjenjuje neoklopljeni HMMWV u COLT (*Combat Observation Lasing Team*) timovima KoV-a SAD-a. Textron za cijelu *obitelj* vozila koristi marketinški

AN

KOPNENA VOJSKA

Foto: Kongsberg

naziv Commando, pri čemu je TAPV nazvan Commando Elite.

ZA PREKOOCEANSKE ZADAĆE

TAPV ima jači pogon i bolji oklop u odnosu na M1117. Motor je Cummins QSL 365 snage 365 KS i uparen je s automatskom transmisijom Allison 3200 SP. Vozilo od 18,6 tona postiže najveću brzinu od 105 km/h te može prijeći 644 km s jednim punjenjem spremnika. Masa vozila M1117 puno je manja i iznosi 13,5 tona, a snaga motora iznosi 260 KS.

Prednji i stražnji ovjese TAPV-a u potpunosti su neovisni, a kotači imaju gume s *run flat* umecima Hutchinson 16.00R20 XZL. Pričuvni kotač smješten je na krovu vozila. Podrazumijeva se i zračni prijevoz, pa je jednim teretnim zrakoplovom CC-177 (kanadski naziv za Boeing C-17) moguće prevesti do četiri TAPV-a. Za Kanadu je to iznimno bitno jer su mnogi angažmani njezina KoV-a preokooceanski.

Oklopnu zaštitu čini osnovni oklop i dodatni kompozitni oklop koji je izradila tvrtka IBD Deisenroth En-

▲ ●
Kanadska vojska zamijenit će vozilom TAPV izvidnička vozila Coyote 8 x 8 (velika fotografija) i višenamjenska MRAP vozila RG-31 Mk3 Nyala

▼
Prethodnik TAPV-a je Textronov M-1117. Na fotografiji ga voze vojni policajci Nacionalne garde Georgije, a izvezen je u Bugarsku, Kolumbiju, Irak i Afganistan

gineering sa svojom kanadskom podružnicom EODC-om. Oklopna zaštita znatno je bolja od zaštite M1117 što je vidljivo po velikoj razlici u masi vozila. M1117 nije bio u rangu vozila MRAP što se tiče zaštite od mina, dok TAPV može zaštititi posadu od detonacije deset kilograma eksploziva pod kotačima, odnosno osam kilograma pod trupom vozila. Osim podnice u obliku slova V i drugih uobičajenih konstrukcijskih mjera, dobroj zaštiti od mina pridonose i blatobrani s otvorima koji usmjeravaju eksplozivni

udar od vozila. Vezano uz balističku zaštitu, oklop štiti od pancirnih metaka kalibra 12,7 mm.

BEZ OMETANJA

Ostale zaštitne sustave čine sustav upozoravanja na lasersko zračenje, rezač žica na prednjoj strani vozila te NBK sustav zaštite. Na vozilu su postavljena četiri uzdignuta nosača za antene. Time je smanjena vjerojatnost od međusobnog ometanja različitih elektroničkih sustava čije se antene mogu postaviti (radiouređaji, podatkovne veze ili

Foto: Georgia National Guard

Foto: Canadian Army

Fotografija s testiranja prototipa u rujnu 2013. na poligonu kod Ottawe. Ističu se stupovi za antene komunikacijskih i ometačkih sustava

Foto: Canadian Army

ometači improviziranih eksplozivnih naprava). TAPV je opremljen i klimatizacijskim sustavom te alternatorom velikog kapaciteta kako bi se osiguralo sigurno i dostatno napajanje električnom energijom raznih elektroničkih uređaja u vozilu. Radi lakšeg upravljanja, ali i boljeg pregleda situacije, vozilo je opremljeno kamerama koje pokrivaju njegov prednji i stražnji kraj. TAPV je naoružan daljinski upravljanom oružnom stanicom Protector DRWS (*Dual Remote Weapon Station*) tvrtke Kongsberg. Kanada je prvi ku-

pac te inače Protectora koji je vjerojatno najrasprostranjenija oružna stanica u zapadnim zemljama. DRWS, kako i ime kaže, nosi dva oružja: strojnicu C6 (kanadska oznaka za FN MAG) kalibra 7,62 mm i Heckler & Kochov automatski bacač granata GMG kalibra 40 mm. Stanica je, osim ubojnim sredstvima, opremljena i bacačima dimnih granata. Zalihu streljiva za oružnu stanicu čini 1760 metaka kalibra 7,62 mm, 128 granata od 40 mm i 16 dimnih granata. Polovina navedenog streljiva čini pričuvu smještenu

u teretnom prostoru vozila. Optički sustavi oružne stanice osiguravaju udaljenost promatranja do deset kilometara.

NAPREDNO ODRŽAVANJE

Textronov ugovor u vrijednosti od 603,4 milijuna kanadskih dolara (413,4 milijuna eura) za TAPV osim navedenih 500 vozila uključuje i opciju za nabavu dodatnih 100. Textron planira sva vozila isporučiti do prosinca 2017. i to tempom od najmanje 30 vozila mjesečno. Uz ugovor o isporuci, Textron je dobio i petogodišnji ugovor za održavanje vozila u vrijednosti od 105,4 milijuna kanadskih dolara (72,2 milijuna eura). Oružane snage obavljat će održavanje prve i druge razine, ali sve iznad toga posao je Textrona i njegova podgovarača tvrtke Rheinmetall Canada. Tvrtka će biti vlasnik pričuvnih dijelova, iako će Oružane snage održavati zalihu dijelova za 60 dana. Upute za održavanje bit će sastavljene u interaktivnom elektroničkom obliku (*Interactive Electronic Technical Manual*) kroz sučelje slično programu Internet Explorer. Takav pristup, među ostalim, omogućuje njihovo trenutačno ažuriranje. TAPV će biti i prva vozila u Kanadskim oružanim snagama sa sustavom za nadzor tehničkog stanja vozila (*Health and Usage Monitoring System*). Spomenuti sustav uključuje različite senzore raspoređene na vozilu i bilježi ključne parametre čime se bitno ubrzava i olakšava njihovo održavanje i upravljanje. Može se primijetiti da projekt kasni oko dvije godine, odnosno da je isporuka prvih vozila prilikom potpisivanja ugovora 2012. bila predviđena za srpanj 2014. godine. Prvi je put zapelo na početku testiranja pouzdanosti, raspoloživosti, održavanja i izdržljivosti prototipa vozila (*Reliability, Availability, Maintainability and Durability – RAMD*) kad su uočeni nedostaci na konstrukciji, ovjesu i upravljanju. Nakon toga testiranje je prekinuto dok proizvođač ne ispravi nedostatke. U rujnu 2015. testiranje je ponovno prekinuto do siječnja ove godine zbog problema s upravljanjem.

MALE RAZLIKE

Projekt uključuje 300 višenamjenskih i 200 izvidničkih vozila koja se razlikuju jedino po rasporedu u unutrašnjosti vozila i po pojedinim dijelovima opreme. Prema dokumentaciji iz natječaja za novi *oklopnjak*, izvidnička inačica ima četiri člana posade (zapovjednik, vozač, operater-ciljač na oružnoj stanici i operater-izvidnik), premda

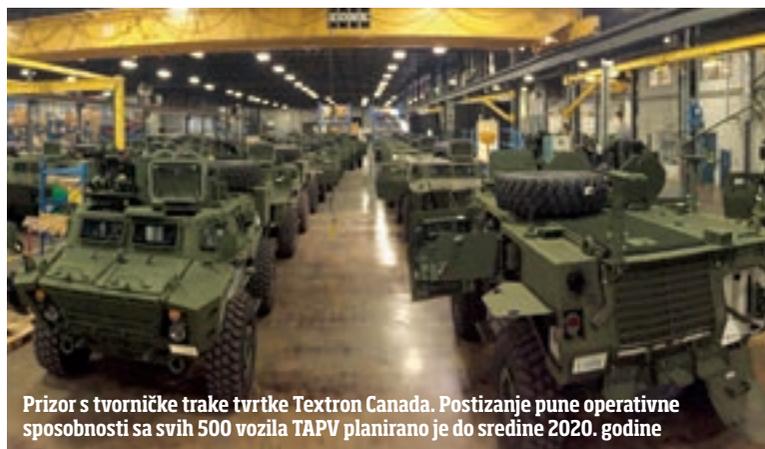

Foto: Rheinmetall Canada

Prizor s tvorničke trake tvrtke Textron Canada. Postizanje pune operativne sposobnosti sa svih 500 vozila TAPV planirano je do sredine 2020. godine

TAPV neće biti teško naoružano vozilo, a najbitnije je da bude pokretljivo i da posadi pruža dovoljnu zaštitu

Foto: Canadian Army

KOPNENA VOJSKA

prema novijim grafičkim prikazima TAPV u izvidničkoj inačici može imati i petog člana. Višenamjenska vozila u praksi su oklopni transporteri sa šest članova posade (zapovjednik, vozač, ciljač, navigator i dva vojnika). U dokumentaciji natječaja nalazi se i dug popis raznovrsne opreme koju vozilo mora nositi: od alata, pričuvne opreme, kanistara, maskirne mreže, šatora, komunikacijske opreme, naoružanja, streljiva, osobne opreme posade itd. Iz navedenog je popisa posebno zanimljivo koji su zahtjevi za nošenje naoružanja i streljiva jer se prema tome vidi i kako je zamišljen ustroj podređenih postrojbi koje će ga koristiti. Dakle, TAPV osigurava prostor za smještaj četiriju (triju kod izvidničke inačice) jurišnih pušaka C7A2 (tj. M-16), jurišne puške C7 s podcijevnim bacačem granata M-203 od 40 mm (u objema inačicama) i lake strojnice kalibra 5,56 mm C9A1 (FN Minimi) s pričuvnom cijevi (samo višenamjenska inačica). Osim toga, obje inačice još nose po četiri jednokratna lansera raketa M-72, 12 ručnih bombi, 16 ručnih dimnih bombi, dva kompleta mina usmjerenog djelovanja, dvije kutije signalnih raketa, dva metalna sanduka sa streljivom 5,56 mm te po 20 granata 40 mm za grenadira. Osim toga, kod višenamjenske inačice, jedno od osam vozila nosi i ručni bacač Carl Gustaf M3 s po (samo) četiri granate, odnosno jedno od osam vozila nosi univerzalnu strojnicu 7,62 mm C6 (FN MAG) s 1760 metaka.

SASTAV VODA

Iz popisa je vidljivo da se vod sastoji od osam vozila i da je desetina u potpori organizirana oko strojnice 7,62 mm i bacača Carl Gustaf. Kad se iz voda izuzmu vozila s vozačima, i dalje ostaje prilično brojna postrojba

Ilustracija: Textron/Canadian Army

Motor Cummins QSL 365 snage 365 KS uparen je s automatskom transmisijom Allison 3200 SP čime vozilo postiže najveću brzinu od 105 km/h

od četrdeset ljudi što znači da se na vod može računati i kad vozila nisu na raspolaganju zbog, primjerice, terena ili protivnika s jačim protuoklopnim sposobnostima.

Iz dostupnih informacija nije vidljivo da će izvidnička inačica nositi neku posebnu opremu. To je neobično jer je Coyote, vozilo koje izvidnički TAPV zamjenjuje, opremljen teleskopskim tornjem s optičkim izvidničkim sustavima i radarom. Moguće je da Kanađani smatraju da je optički blok daljinski upravljane oružne stanice toliko dobar da može služiti i u tu svrhu.

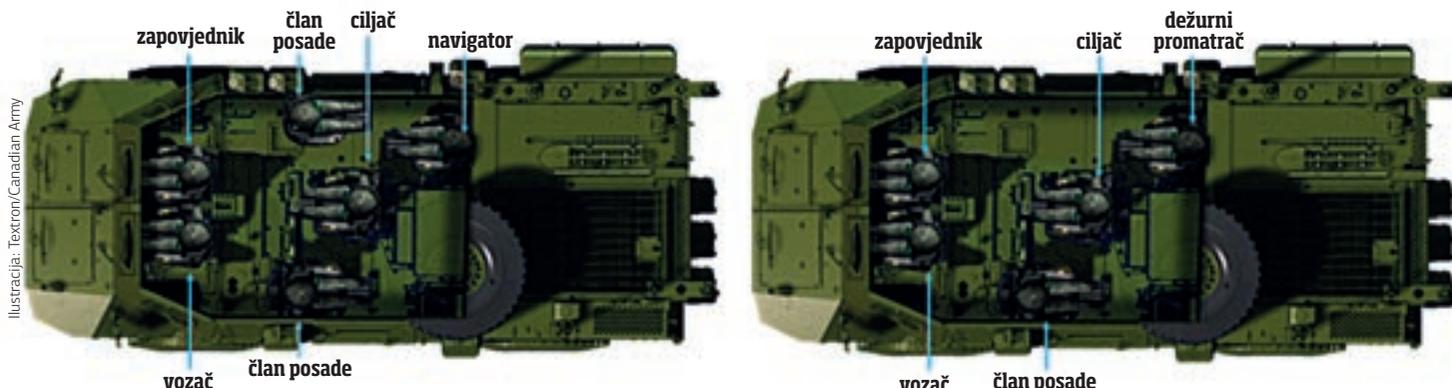
ODMAK OD UOBIČAJENOG

Izvidnička inačica bit će raspoređena u oklopnim izvidničkim satnijama, pješačkim izvidničkim vodovima i u Kraljevskoj kanadskoj školi Oklopnog korpusa (*Royal Canadian Armored Corps School*). Druga inačica bit će raspoređena u 2., 3., 4. i 5. diviziju u borbenim, potpornim i obučnim ulogama. Do kraja ovog mjeseca trebalo bi biti isporučeno 89 vozila za Središte za borbeni obuku i topništvo u

Gagetownu. Druga kanadska divizija bit će prva manevarska postrojba koja će koristiti TAPV. Uvođenje ukupno 133 vozila u operativnu uporabu ići će kroz obučni ciklus za snage visoke spremnosti, sa završetkom u vidu vježbe Maple Resolve 2018. Slijedit će isporuke 27 vozila logistici (dva tehničkoj školi i 25 za pričuvu), 108 za 3. diviziju, 27 za obučno središte 5. divizije i 126 za 4. diviziju). Postizanje pune operativne sposobnosti sa svih 500 vozila TAPV planirano je do sredine 2020. godine.

TAPV je primjer vozila koje označuje odmak od uobičajenog MRAP pristupa lakim oklopnim vozilima. Riječ je o dizajnu inspiriranom nebojnim vozilima (prije svega kamionima). TAPV je *punokrvan oklopnjak* koji je uključio zahtjeve za protuminsku zaštitu koji su dominantna odrednica MRAP vozila. Istodobno, dobar je primjer napretka tehnologije kotačnih vozila jer je riječ o *oklopnjaku* s pogonom 4 x 4 koji će zamijeniti oko četiri tone lakša vozila s pogonom 8 x 8 i to u izvidničkoj ulozi gdje je prohodnost vrlo bitna. ■

Višenamjenska inačica (lijevo) i izvidnička inačica (desno)

Ilustracija: Textron/Canadian Army

Ljubomir OSTOVIĆ, Danijel NEKIĆ

VOJSKE SVIJETA

Foto: US AFRICOM

JUŽNOAFRIČKA RATNA MORNARICA

Južnoafrička ratna mornarica (*South African Navy – SA Navy*) danas je uglavnom regionalna ratna mornarica s ograničenim sposobnostima djelovanja na otvorenom moru. No, nabave novih plovila, kao i neke koje su planirane, mogle bi itekako povećati njezine sposobnosti

Južnoafrička Republika zauzima važan geostrateški položaj. Sjecište je pomorskih putova na južnoj hemisferi te je okružena trima velikim oceanima – Indijskim, Atlantskim i Južnim. Iako nije otočna zemlja, više od 90 % robne razmjene sa svijetom odvija se preko morskih luka, što je velikim dijelom odredilo smjer razvoja njezine mornarice. Važnost geostrateškog položaja Južnoafrič-

ke Republike očituje se u njezinim pomorskim zonama, morskim resursima, morskoj ekologiji i zaštiti te pomorskoj trgovini. Južnoafrička Republika je 1994. godine Aktom o pomorskim zonama proglasila isključivi gospodarski pojas (*Exclusive Economic Zone – EEZ*) na 200 NM od obalnih (polaznih) crta oko svojih obala te svojih područja u Južnom oceanu. To su otoci Mari-

▲
Pripadnici Južnoafričke ratne mornarice pozdravljaju svoj brod, korvetu SAS "Amatola", s palube američkog razarača USS "Arleigh Burke" tijekom vježbe dviju mornarica

on i Prince Edward, smješteni oko 1150 NM jugoistočno od matičnog kopna. Akt također pokriva unutar-nje vode, teritorijalne vode (12 NM), vanjski pojas (24 NM), isključivi gospodarski pojas i kontinentalni šelf. Isključivi gospodarski pojas obuhvaća 1 533 000 km², a kontinentalni šelf oko 880 000 km², što je ukupno oko 2 400 000 km² morskog prostiranja u kojem Južnoafrička ratna

VOJSKE SVIJETA

Foto: SA Navy

mornarica mora provoditi jurisdikciju svoje zemlje.

PRVI DANI I APARTHEJD

Mornarica je osnovana dvanaest godina nakon proglašenja neovisnosti od Ujedinjenog Kraljevstva. Bilo je to 1. travnja 1922., nakon spajanja sedam kraljevskih mornaričkih dragovoljačkih pričuvnih postrojbi. U Drugom svjetskom ratu prvotno je bila poznata pod nazivom Mornaričke obrambene snage, koje su se 1. kolovoza 1942. razvile u Južnoafričke mornaričke snage. Bile su odgovorne za protuminsku borbu, protupodmorničku borbu, pomorske ophodnje te pružanje zaštite pomorskim konvojima. Južnoafričke mornaričke snage postale su 1951. godine Južnoafrička ratna mornarica. Krajem 1960-ih i početkom 1970-ih Južnoafrička ratna mornarica bila je mala, ali sposobna i dobro koncipirana, optimalne veličine. Iako su 1977. tadašnjem rasističkom režimu i državi uvedene sankcije na uvoz naoružanja, ostala je jedna od elitnih manjih ratnih mornarica u svijetu, s prilično naprednim naoružanjem.

Ipak, sankcije i eskalacija Graničnog rata, koji je počeo 1969. i s vremenom doveo do drastičnog smanjivanja izdvajanja za mornaricu, okrenule su fokus prema obalnim zadaćama i pružanju potpore Južnoafričkim oružanim snagama u Graničnom ratu. Završetak Graničnog rata 1989. godine doveo je do daljnjeg smanjivanja izdvajanja. Raspušteno je Mornaričko pješništvo, ugašena dva mornarička zapovjedništva i zatvorene mornaričke baze u Cape Townu i Walvis Bayu.

REGIONALNA SADAŠNJOST

Južnoafrička ratna mornarica danas je uglavnom regionalna ratna mor-

SAS "Galeshewe" pripada klasi Warrior, nekadašnjim raketnim čamcima koji su preinačeni u izvanobalne ophodne brodove

Mornarica planira idućih godina nabaviti tri obalna i tri izvanobalna ophodna broda u sklopu Projekta Biro

Opskrbni SAS "Drakensberg" (u pozadini) najveći je vojni brod izgrađen u južnoafričkim brodogradilištima. Podmornica SAS "Charlotte Maxeke" stigla je iz Njemačke i u operativnoj je upotrebi od 2007. godine

Foto: SA Navy

narica s ograničenim sposobnostima djelovanja na otvorenom moru. Osim razvijanja i održavanja tradicionalnih zadaća, promiče mir, sigurnost i stabilnost u regiji i na kontinentu te provodi nadzor i zaštitu južnoafričkih gospodarskih interesa na moru. U svojem sastavu ima oko 7700 časnika, dočasnika i mornara te oko 1000 pripadnika djelatne pričuve. Temeljnu borbenu komponentu čine četiri njemačke suvremene fregate klase Valour sa *stealth* značajkama izgrađene u njemačkom brodogradilištu Blohm+Voss i tri njemačke podmornice klase Heroine. Operativnu snagu dopunjavaju tri znatno starija ophodna broda za otvoreno more klase Warrior izraelske proizvodnje. Za potrebe zaštite i nadzora obale i morskih luka koristi se 21 obalno plovilo klase Namacurra i tri ophodna broda klase T. U sastavu mornarice djeluje i specijalizirana postrojba za brzo mornaričko djelovanje (*Maritime Reaction Squadron*), opremljena amfibijskim sredstvima, malim lakim plovilima i osposobljena za ronilačke aktivnosti. Koristi se uglavnom za specijalne intervencije na moru i priobalju te humanitarne i spasilačke misije.

Iako i u Južnoafričkoj Republici, vezano uz oružane snage, postoji pro-

blem ograničenih financijskih resursa, mornarica planira idućih godina nabaviti tri obalna i tri izvanobalna ophodna broda u sklopu Projekta Biro. Zahvaljujući nabavi, u suradnji s ostalim državnim službama i agencijama za nadzor mora, učinkovitije bi mogla zaštititi južnoafričke gospodarske interese na moru. Stoga su i započeli projekti s ciljem jačanja kapaciteta mornaričkih baza. Na koncu, bez obzira na stanje u mornarici, geostrateški položaj Južnoafričke Republike uvijek će, kao i u Prvom i Drugom svjetskom ratu pa i prije, igrati važnu ulogu u mogućim globalnim krizama.

MORNARIČKE BAZE

Iako je Zapovjedništvo RM-a smješteno u Pretoriji, najveća je pomorska baza u Simon's Townu. Ona ima značaj glavne pomorske baze te kapacitete za cjelovitu potporu mornaričkim snagama. U bazi su, s ciljem smanjenja troškova, smještene sve značajnije pomorske snage te bazirane nove fregate i podmornice koje se opremaju za punu operativnost na moru. Sastavni dio baze je i remontno brodogradilište.

Angažiranjem snaga mornarice u borbi protiv piratstva i pružanju zaštite u području Mozambičkog kanala, javila se potreba za obnovom i

Foto: SA Navy

U prvom je planu SAS "Protea", brod koji Južnoafrička ratna mornarica koristi za hidrografska istraživanja. U operativnu je uporabu ušao još 1971., za razliku od modernih korveta klase Valour (u drugom planu), koje su najmodernija i borbena najmoćnija plovila u sastavu mornarice

dovođenjem u punu operativnu uporabu manje mornaričke baze u Durbanu na istočnoj obali Južnoafričke Republike. Kapaciteti i operativne sposobnosti te baze smanjeni su 2002. na razinu mornaričke stanice zbog smanjenja troškova. Međutim, zbog velike udaljenosti pomorske baze u Simon's Townu u odnosu na istočnu obalu, 2012. je odlučeno bazu u Durbanu osposobiti za stacioniranje snaga koje će operativno pokrivati istočnu obalu i područje Mozambičkog kanala. Dovođenjem Durbanu u punu uporabu stvorit će se uvjeti za baziranje triju ophodnih brodova klase Warrior i potporu ostalim plovilima. Fokus razvoja baze bit će na opremanju za smještaj obalnih i odobalnih ophodnih brodova koji će se nabavljati idućih godina.

Potporu u prihvatu i privremenom baziranju brodova pružat će mornarička stanica u Porth Elizabethu te manji kapaciteti za prihvata brodova u Saldanha Bayu, Richards Bayu, Cape Townu i East Londonu koji će imati mogućnost osnovne potpore za šest predviđenih obalnih ophodnih brodova.

NAJVEĆI U POVIJESTI

Što se tiče flote, najveće je plovilo opskrbeni SAS "Drakensberg" (A301)

s dimenzijama od 147 m duljine, 19,5 m širine i 7,9 m gaza. To je ujedno i najveći dosad izgrađen vojni brod u Južnoafričkoj Republici (u brodogradilištu u Durbanu). Porinut je 1986., a u operativnu uporabu ušao je 1987. godine. Istisnina praznog plovila iznosi 6000 tona, a punog 12 500 tona. Postiže najveću brzinu od 22 čvora, a najveći doplov iznosi 8000 NM brzinom od 15 čvorova. Naoružan je četirima lakim topovima Oerlikon 20 mm GAM-BO1 i strojnicama od šest do 12,7 mm. Uz osnovnu namjenu potpore i opskrbe na moru, koristi se u zadaćama traganja i spašavanja te spašavanja u kriznim situacijama. Ima mogućnost prijevoza desantnih i ronilačkih brodice, gumenjaka te dvaju helikoptera tipa SA 330H/J Oryx za vertikalnu potporu iz zraka koji polijeću s pramčane i krmene helikopterske palube.

Za potrebe hidrografsko-istraživačkih radova Južnoafrička Republika koristi namjenski brod SAS "Protea" koji je u operativnu uporabu ušao još 1971. godine. Namijenjen je za hidrografska istraživanja u svrhu prikupljanja oceanografskih podataka. Opremljen je specijalnom opremom i sustavom Polaris te istraživačkom brodicom i opremom za rad s helikopterom

Alouette III koji ima mogućnost slijetanja na helidromsku postaju. Posebno ojačan trup dimenzija 79,3 m duljine, 15 m širine i 4,7 m gaza građen je za plovidbu i u ledenim područjima hladnih mora. Ima punu istisninu 2733 t, a doplov 12 000 MM uz brzinu od 11 čvorova.

FREGATE ILI KORVETE?

Okosnicu površinskih snaga za zaštitu suverenosti i suverenih prava na moru čine četiri fregate modularnog koncepta klase Valour (MEKO A200 – SAN) koje su dio programa moderniziranja mornarice. Iako su u drugim mornaricama kategorizirane kao fregate, u južnoafričkoj su označene kao korvete. Nabava je započela ugovorom iz 1999. godine. Dvije fregate, SAS "Amatola" (F145) i SAS "Spienkop" (F147), izgrađene su u brodogradilištu Blohm+Voss u Hamburgu, a SAS "Isandlwana" (F146) i SAS "Mendi" (F148) u brodogradilištu Howaldtswerke u Kielu. Dimenzijama od 121 m duljine, 16 m širine i 5,95 m gaza s punom istisninom od 3590 t postižu najveću brzinu od 28 čvorova, a najveći doplov iznosi 7700 NM uz brzinu od 15 čvorova. Pogonjene su kombiniranim po-

MORNARIČKE ZRAČNE SNAGE

U sastavu zračnih snaga nalaze se helikopteri Westland Super Lynx za borbena djelovanja koji su zračna potpora fregatama klase Valour (MEKO A200 – SAN). Helikopteri postižu operativnu brzinu od 263 km/h, dolet od 610 km i operativnu visinu letenja od 3658 m. Opremljeni su radarskim i optoelektroničkim uređajima za detekciju i identifikaciju objekata te procjenu štete, kao i elektroničkim uređajima za traganje i protupodmorničku borbu. Od naoružanja koriste strojnice M3M od 12,7 mm na bočnim otvorima. Za potporu i opskrbu Južnoafrička Republika koristi helikoptere Aérospatiale SA 330E/H/J ORYX operativne brzine 258 km/h, operativne visine letenja 4800 m i doleta 550 km te 730 km s dodatnim bočnim spremnicima. Opremljeni su navigacijskim i motrilačkim radarom, a od naoružanja imaju dvije lake strojnice LMG od 7,62 mm.

Zrakoplovnu potporu u aktivnostima traganja i spašavanja pružaju zrakoplovi Douglas Jet Prop DC-3 AMI koji imaju približni dolet od 2000 km uz operativnu brzinu od približno 300 km/h. Zrakoplovi su nenaoružani te opremljeni radarima za traganje i detekciju Bendix RDR 1400, kao i meteorološkim radarom.

Helikopter Aérospatiale SA 330E/H/J ORYX

Časnici američke i južnoafričke mornarice na zapovjednom mostu korvete SAS "Mendi"

Foto: US Navy

Foto: US Navy

VOJSKE SVIJETA

gonom koji čine dva dizelska motora MTU 16V 1163 TB93 od 16 102 KS i plinska turbina GE LM 2500 snage 26 820 KS. Oni prenose silu poriva na dvije osovine s prekretnim vijcima te na vodomlazni propulzor.

OPREMA IZ EUROPE

Brodovi su opremljeni senzorskim površinskim sustavima radarskog i optoelektroničkog nadzora i praćenja Thales Naval France MRR-3D NG u frekventijskom pojasu G. Tu je i kombinirani radarski i optoelektronički sustav za pretragu i praćenje Reutech RTS 6400 Monopulse u frekventijskom pojasu I/J. Imaju integriran IFF sustav prepoznavanja prijateljskih i protivničkih objekata/ciljeva te sustav podvodne lokacije (sonar) Thales UMS 4132 Kingklip. Među opremom je i sonar za detekciju i izbjegavanje podvodnih zapreka i objekata MDS 3060. Za elektroničko ratovanje i obranu opremljeni su sustavima elektroničkih protumjera i elektroničkih mjera potpore Saab Grintek Avitronics SME 100/200 ESM te sustavima lansiranih ometača Saab Grintek Avitronics MRL Super Barricade. U sustavu naoružanja nalazi se top OTO Breda 76 mm, dvostruki 35 mm Denel (CIWS) top za tvrdnu obranu od zračnih ciljeva, 20 mm top Oerlikon, osam lansera raketa MBDA MM40 Exocet Block 2 SSM sa šesnaest vertikalnih lansera Umkhonto SAM. Nose helikoptere tipa Super Lynx 300 (mogu nositi dva).

IZVORNO IZ IZRAELA

U operativnoj su uporabi i brodovi klase Warrior SAS "Isaac Dyobha", SAS "Makhanda" i SAS "Galeshewe" izgrađeni od 1979. do 1986. pre-

Foto: US DoD

Časnik Južnoafričke ratne mornarice u strojnici podmornice SAS "Charlotte Maxeke" klase Heroine

Lovci mina klase River nisu bili uvezeni za mornaricu, nego kao istraživački brodovi Ministarstva prometa zbog sankcija koje je međunarodna zajednica odredila zbog tadašnjeg rasističkog režima

ma izvornom izraelskom projektu raketnih čamaca klase Sa'ar 4. Rekonstruirani su zbog potreba za odobalnim ophodnim brodovima. Dimenzije iznose 62,2 m duljine, 7,8 m širine i 2,4 m gaza, a s punom istisninom od 450 t postižu najveću brzinu od 32 čvora dok im je najveći doplov 3600 NM ekonomskom brzinom. Pogone ih četiri dizelska motora Maybach MTU 16V 965 TB91 snage 15 000 KS koji prenose pogon na četiri osovine.

Na mjesto lansera raketa Skerpioen postavljene su gumene brodice te je omogućen prostor i za smještaj tima za ukrcaj na sumnjive brodove. Brodovi su naoružani topom OTO Melara 76 mm, dvama topovima 20 mm Oerlikon i dvjema teškim strojnicama MGs 12,7 mm. Od sustava za elektroničke protumjere imaju ACDS sustave mamaca i sustave ometača Rattler. Za motrenje i navođenje koriste se radari izraelske proizvodnje Elta EL/M 2208 u frekventijskom pojasu E i F, a za upravljanje sustavima naoružanja i

radari Selenia RTN 10X u frekventijskom pojasu I/J.

REKONSTRUKCIJA PRIJE OBNOVE

Rekonstrukcija omogućuje operativnu uporabu Warriora dok se flota ophodnih brodova ne obnovi u skladu s Projektom Biro. Obalni ophodni brodovi trebali bi biti duljine oko 40 m, a odobalni bi trebali imati duljinu veću od 60 m što se na temelju iskustva kod klase Warrior pokazalo potrebnim za otvoreno more. Kao obalni ophodni brodovi u operativnoj su uporabi od 1996. godine tri broda klase 3 T Craft, SAS "Tobie", SAS "Tern" i SAS "Tekwanw" katamaranskog (dvostrukog) trupa, građeni od pojačane stakloplastike. Sva su tri izgrađena u brodogradilištu T-Craft International u Cape Townu. Duljina brodova iznosi 22 m, širina sedam metara, gaz 0,9 m, a imaju punu istisninu 36 t. Pogonjeni dvama dizelskim motorima ADE 444 T1 12V od 2000 KS i dvama vodomlaznim propulzorima Hamilton postižu najveću brzinu od

Foto: SA Navy

Podmornica SAS "Charlotte Maxeke" plovi po površini u blizini britanske fregate HMS "Portland"

Foto: MoD UK

Foto: SA Navy

SAS "Amatola" u plovidbi. Zanimljivo je da su brodovi programa MEKO klasificirani kao fregate, ali u JAR-u ih nazivaju korvetama

32 čvora. Najveći doplov iznosi 530 NM uz brzinu od 22 čvora. Od naoružanja opremljeni su teškom strojnicom MG 12,7 mm, a za nadzor morske površine i navigaciju koriste radar Racal Decca u frekventijskom pojasu I.

RIJEKE NA MORU

Lovci mina klase River naručeni su 1978. kao istraživački brodovi Ministarstva prometa. To je učinjeno kako bi se zaobišao embargo na uvoz naoružanja. Prvotno su nazvani "Narvos", s brojevima od jedan do četiri. Prva dva broda transportirana su iz njemačke u Durban, preostala su dva izgrađena u Durbanu te su činili prvi istraživački odred. Po rijekama Umkomaasu, Umhlotiju, Umgeniju i Umzimkuluu preimenovani su 1982., dok su 1988. formalno postali brodovi u sastavu mornarice. Istisnina iznosi 380 tona, a duljina 48 m, širina 8,5 m i gaz 2,5 m. Pogonjeni su dizelskim motorima MTU 12V 652 TB81 od 4515 KS koji prenose silu poriva na dva Voith Schneiderova propulzora koji im omogućuju iznimne manevarske sposobnosti i u plovidbi i u pozicioniranju. Najveća brzina iznosi 16 čvorova, a najveći doplov 2000 NM brzinom od 13 čvorova. Naoružani su topom Oerlikon 20 mm GAM-BO1 i dvjema strojnicama kalibra 12,7 mm. Od radarskih sustava imaju navigacijski radar Decca u frekventijskom pojasu I, a za podvodno pretraživanje i snimanje koriste visokofrekventijske konične sonare Klein VDS. U svrhu podvodnog pretraživanja i identificiranja koriste

daljinski upravljano podvodno vozilo PAP 104 (*Poisson Auto-Propulsé*) francuske proizvodnje.

Za potrebe ophodnji u priobalnom pojasu koriste se lučki ophodni brodovi klase Namacurra izgrađeni početkom 80-ih godina. Duljina brodova iznosi devet metara, širina 2,7 m, gaz 0,8 m, a puna istisnina pet tona. Pogone ih dva izvanbrodska Yamahina motora od 380 KS kojima postižu brzinu od 32 čvora, a doplov iznosi 180 NM uz brzinu od 20 čvorova. Naoružani su teškim strojnicama MG 12,7 mm i dvjema lakim strojnicama MGs od 7,62 mm. Za motrenje i navigaciju koriste radare Furuno u frekventijskom pojasu I.

TRI PODMORNICE

Južnoafrička mornarica je u okviru programa modernizacije između 2004. i 2008. naručila i uvela u operativnu uporabu tri njemačke podmornice klase 209 tipa 1400 MOD (SA) (SSK) koje je nazvala klasom Heroine. Naručene su od njemačkog konzorcija koji čine Howaldtswerke Werft, TNSW i Kockums iz Kiela. Podmornice nose nazive i oznake SAS "Manthatisi" (S101), SAS "Charlotte Maxeke" (S102) i SAS "Queen Modjadji" (S103) i imaju po 30 članova posade. Dimenzije iznose 62 m duljine, 7,6 m širine te 5,8 m visine, istisnina 1454 t, a mogućnost najveće dubine ronjenja iznosi 500 m. Pogone ih četiri MTU dizelska motora 12V396 koja im daju snagu od 6100 KS na jednu osovinu. Postižu najveću brzinu od deset čvorova u površinskoj vožnji te 22 čvora u podvodnoj vožnji, dok za tihi pogon

koriste električni Siemensov motor napajan preko baterija punjenih četirima alternatorima glavnih dizelskih motora. Naoružane su torpedima Atlas Elektronik SUT 264 od 533 mm za protupodmorničku i protubrodsku borbu. Mogu nositi 14 torpeda koji se mogu lansirati iz devet torpednih cijevi. Integrirani borbeni sustav Atlas Elektronik ISUS 90-45 omogućuje korištenje podataka za navigaciju i automatsko integriranje senzora upravljanja i navođenja kao i sustave kontrole uporabe naoružanja.

PERISKOP I VIDE SVE

Podmornice imaju po dva periskopa od kojih je jedan trupne izvedbe SERO 400 za bojna djelovanja i jedan netrupne izvedbe OMS 100 za motrenje i traganje. Tu je i optronički sustav Carl Zeiss kojim su periskopi integrirani s televizijskom HD kamerom i toplinskim pokazivačem treće generacije. Televizijska kamera giroskopski je stabilizirana po azimutu i elevaciji. Periskopi imaju automatizirano upravljanje te im je potrebno kratko vrijeme za aktivnu uporabu motrenja. Za navigaciju se koristi radarski sustav frekventijskog pojasa I, a za podvodnu lokaciju i navođenje podvodni aktivni i pasivni lokatori. Atlas Elektronik CSU 90 SONAR modularne je izvedbe i ugrađuje se uzdužno na bok trupa podmornice s modulima od 0,5 metara. Sonar je visoke osjetljivosti i s mogućnošću detekcije tih objekata na velikim udaljenostima te u uvjetima dubokih i litoralnih voda uz azimutnu razlučivost 1. stupnja. Od sustava za elektroničko ratovanje raspolažu ELINT sustavom Saab Grintek Avionics UME-100 ESM čije su antene integrirane u periskopsku konstrukciju pa postoje mogućnosti azimutnog skeniranja objekata. Sustav ima antenu za mjere elektroničke potpore (ESM) i antenu radar detektora te upravljačke jedinice za elektroničko djelovanje.

Iako Južnoafričkoj Republici ne prijete nikakva vanjska ugroza, zbog opisanog geostrateškog položaja mornarica je u proteklih desetak godina nabavila neke iznimno moderne plovnice jedinice. Zahvaljujući njima, istodobno može sudjelovati u međunarodnim operacijama te učinkovito nadzirati velika morska prostranstva pod jurisdikcijom svoje zemlje. Podrazumijeva se, međutim, zadržavanje sposobnosti izvršavanja tradicionalnih zadaća zbog uvijek mogućih ugroza na globalnoj razini. ■

ZA POSEBNE ZADAĆE

Južnoafrička mornarica u svojem sastavu ima pomorski odred za posebne zadaće. Njegove su glavne zadaće očuvanje mira djelovanjem na moru, *boarding* operacije u svrhu suzbijanja ilegalnih radnji na moru, humanitarne operacije te operacije sprečavanja posljedica prirodnih katastrofa. Čine ga tri specijalizirana odjela: odjeljak brodica (OBD), snaga brzog odgovora (RFD) i ronilaca. Ostale dodatne zadaće odreda jesu zaštita šticećenih osoba na moru (VIP) te nadzor i zaštita zabranjenih i šticećenih područja.

PETAR BERISLAVIĆ

HRVATSKI BAN, BISKUP I RATNIK

O djetinjstvu i mladosti Petra Berislavića ostalo je malo pisanih podataka. Poznato je da je rođen u Trogiru u kući na današnjoj adresi Budislavićeva 1, ali godina nije točno utvrđena. Premda Klaić tvrdi da je Berislavić rođen između 1450. i 1460., Hrvatska enciklopedija donosi da je rođen tek 1475. godine. Roditelji su mu bili plemići. Majka je pripadala obitelji Statilić (Statileo), dok je očeva obitelj vjerojatno bila ogranak glasovitih Berislavića Grabarskih podrijetlom iz Bosne.

Mladi Berislavić potjecao je iz brojne obitelji koja je prepoznala njegovu ljubav prema vjeri te ga upisala u bogoslovnu školu u rodnom gradu. Nakon završene škole prima svećenički zavjet.

Mladić je imao izraženu domoljubnu crtu. Trogir se tad kao i cijela Dalmacija nalazio pod mletačkom vlašću, i to stoga što je kralj Ladislav Napuljski bezočno i bezobzirno prodao Dalmaciju za 100 000 zlatnih dukata. Mletačka vlast bila je bezobzirna prema domaćem stanovništvu, nametala mu

Ilustracija: Zvonimir GRBAŠIĆ

**PRIJE PETSTO
GODINA JEDAN
JE TROGIRANIN
UŠAO U
POVIJEST
HRABROM
OBRANOM
HRVATSKE U
ZA NJU VRLO
TEŠKIM
POVIJESNIM
TRENUCIMA...**

talijanski jezik i gušila njegove česte pobune.

ODLAZAK U UGARSKU

U to doba Hrvatsko-Ugarskim Kraljevstvom vlada kralj Matija Korvin, poznat kao pravedan vladar, veliki borac protiv Turaka, poticatelj znanosti i umjetnosti. Njegova je vladavina pobudila u Berislaviću nadu da će Dalmaciju vratiti Hrvatskoj. Mladi Berislavić odlazi u Ugarsku u kojoj se zadržava sve do 1494. kad nakratko odlazi u Trogir gdje drži mladu misu i postaje svećenik.

Nakon povratka u Ugarsku Berislavićev rad i sposobnosti bivaju prepoznati pa je preporučan kaločkom nadbiskupu Bakaču koji ga imenuje kanonikom. Zna se i da je 1502. postao prepošt crkve sv. Lovre od

Haja kod Pečuha, a veliku je počast doživio iduće godine kad postaje tajnik i kancelar kralja Vladislava II. Jagelovića.

Iako je isprva djelovao na kraljevskom dvoru, uskoro postaje i kraljev diplomatski dužnosnik i putuje te boravi u Rimu, Francuskoj, Veneciji i Poljskoj. Crkvenoj službi vraća se 1510. i postaje prepošt u Székesfehérváru (hrv. naziv Stolni Biograd). Ostalo je zapisano da je Berislavić te godine predlagao kralju Vladislavu II. da napadne Veneciju te tako vrati Dalmaciju pod okrilje hrvatske domovine. Štoviše, ponudio je da uz pomoć svojih rođaka vrati Dalmaciju. Berislavić je bio uvjeren da bi dolazak mješovite hrvatsko-ugarske vojske u dalmatinske gradove ohrabrio stanovništvo i preplasio mletačku upravu te da bi mu

odmah predali vlast nad gradovima. Taj se plan nije ostvario, ali 1512. postaje vesprenski biskup te kraljevski rizničar.

POBJEDA KOD DUBICE

Berislavić u proljeće 1513. postaje ban odnosno *prefectus banatus*. Već u početku banovanja morao se uhvatiti u koštac s velikim problemima, a najveći su bili Turci, čiju je najezdu predvidio. Papa Leon X. uskoro mu šalje velik novčani iznos od 50 000 dukata koji koristi za opremanje vojske. U to vrijeme stižu loše vijesti iz Bosne. Turci naime dolaze u područje omeđeno Unom i Kupom te provaljuju sve do grada Blinje.

Istodobno, ban Berislavić zajedno sa saveznicima Mihajlom Frankopanom, knezom Nikolom Zrinskim i Franjom Berislavićem okuplja vojne postrojbe. Hrvatski vojnici odlaze uz lijevu obalu Save sve do grada Dubice. Turci rade opkope i zamke oko Blinje, ali potom mijenjaju plan te se odlučuju napasti hrvatsku vojsku.

Pred Dubicu stižu 16. kolovoza 1513., ali ne uspijevaju je osvojiti, nego bivaju potučeni do nogu. Poginulo je između dvije i sedam tisuća Turaka, procjene su različite, među njima i četvorica vojvoda, a peti je pao u sužanjstvo.

Papa Leon X., nakon što je čuo za veličanstvenu pobjedu, banu Berislaviću daruje mač i šešir. Kralj Vladislav II. promiče ga na dužnosti vranskog priora i dubičkog župana.

POHOD NA BOSNU

Turci od rujna do prosinca 1514. tri puta ulaze u Dalmaciju te pljačkaju i zarobljavaju stanovništvo. Žauzimaju, među ostalim, kaštel kod Novigrada kao i mjesto Karin u zadarskom zaleđu. Ban Berislavić, svjestan nove turske opasnosti, želi udariti na veliko tursko gnijezdo: Bosnu. Podupiru ga i Dubrovčani te 31. siječnja 1515. šalju banu 1500 zlatnih forinta.

Bilo je i drugih izvora financiranja napada. Papa Leon X. poslao je svojem prijatelju Petru Berislaviću 30. ožujka 1515. uz popratno pismo mnogo žita, puščanog praha, sumpora, kositra, topova te 2000 dukata. Ohrabreni Berislavić okuplja mješovitu hrvatsko-ugarsku vojsku sastavljenu od 500 konjanika i 2000 pješaka, a dogovorio je i pomoć češke vojske. Sa svojim se

vojnici smjestio na južnim padinama Velebita nedaleko od Šibenika. Dok je češka vojska polako dolazila u Berislavićev tabor, pred banom su se pojavili novi problemi. Slavonski plemići odbili su pružiti pomoć jer se nisu smatrali dužnima ratovati izvan Slavonije. Ono što je ostalo poznato jest da je ban 28. svibnja 1515. s neutvrđenim brojem vojnika išao na Bosnu, kao i da je došao do Novigrada na Uni (neki izvori kažu da je bila riječ o Novigradu u Dalmaciji, op. ur.). Tamo su ga napali Turci, oduzeli mu topove i pobili većinu ljudstva pa je bosanska avantura završila velikim neuspjehom.

LUDOVIK II. POSTAJE KRALJ

Vladislav II. Jagelović umire 13. ožujka 1516., a nasljeđuje ga njegov posvojeni sin desetogodišnji Ludovik II. U svibnju 1516. ban Berislavić iz nepoznatih je razloga stavio bansku dužnost u mirovanje pa su ga zamjenjivali Baltazar Bačan i Baltazar Alapić. Ujesen 1516. vraća se te donosi ukaz o uvođenju izvanredne daće (poreza) Kraljevini Slavoniji. Razlog je bio jednostavan: prikupljanje sredstava za napad na Turke koji su ugrožavali Jajce.

Turci za to vrijeme harače po Dalmaciji i dolaze čak do Skradina. Potaknut lošim vijestima, kralj Ludovik saziva izvanredni sabor na dan 29. rujna 1517. godine.

Premda se očekivalo da će se tu donijeti odgovarajuće odluke vezano uz obranu od turske najezde, nije napravljeno ništa. Po tko zna koji put Berislavić postaje jedina i odgovorna osoba za obranu Hrvatske.

U siječnju 1518. ban s 4000 konjanika i 6000 pješaka započinje novi napad na Bosnu s ciljem ulaska u Jajce. Vojska nailazi na cijeli turski sandžak te dolazi do sukoba. Hrvati su do nogu porazili Turke te su ušli u Jajce čije su stanovništvo opskrbili vodom i hranom. Prvi je cilj ostvaren. Drugi je cilj bio zauzeti neki grad pod turskom vlašću, npr. Bočac ili Jezero, ali u tome Berislavićevi vojnici nisu uspjeli. Ban se potom okreće Dalmaciji gdje neuspješno pokušava osvojiti utvrdu blizu Skradina.

PLEMIČKA ZAVADA

Sabor u Budimu održan je krajem travnja 1518. i na njemu je sudjelovao i ban Berislavić.

Budući da je nastala svađa između Berislavića i nekih plemića, on je napustio sabor i vratio se u Dalmaciju, točnije u šibensko zaleđe. Tamo je postigao dogovor s krčkim knezovima Frankopanima, knezom Karlovićem i knezom Kozulićem od Ostrovice da napadnu tursku utvrdu blizu Skradina. Hrvatski vojnici otišli su izvršiti navedenu zapovijed, ali su putem do utvrde saznali da Turci dolaze u velikom broju pa je ban odlučio povući vojsku i potom se vratio u sjevernu Slavoniju. Turci su doprli sve do Skradina, ali nisu ga osvojili jer je u zadnji čas sklopljen uvjetni mir između mletačkog upravitelja Skradina i Turaka, uz obvezu plaćanja godišnje daće. Iako je Ludovik II. sklopio 1519. mir s Turcima, oni i dalje upadaju u Bosnu i Hrvatsku. Njihove najezde uplašile su čak i Mletačku Republiku jer je 3000 Turaka u jednom od tih pohoda došlo do samog ulaza u Istru.

SMRT U BOJU

Početak svibnja 1520. knez Ivan Karlović izvještava bana Berislavića o okupljanju velike turske vojske u mjestu Krbavi. Berislavić okuplja snage i 18. svibnja odlazi u Otočac. Dva dana poslije došao je kraljev glasnik koji je rekao da su Turci napali mjesto Drežnik te pobili velik broj stanovnika. Ban se uputio u obližnji Bihać gdje je pozvao stanovnike da se priključe njegovoj vojsci. Potom odlazi prema mjestu zvanom Vražja gora s 300 ljudi, među kojima su bili kapetan Klisa Petar Kružić i Ivan Perušić, želeći poraziti manji turski odred. Ljude je podijelio u dvije skupine. Prva skupina, sastavljena od iskusnih ratnika, trebala je udariti na Turke i natjerati ih u bijeg. Sebe je smjestio u drugu skupinu koju su činili pretežno mladi i ne baš iskusni ratnici. Vojnici su postupili prema njegovim zapovijedima i Turci su pobjegli. Međutim, prva skupina previše se odmaknula od bana, a njemu je usput pao konj. Ban se pridignuo i počeo popravljati sedlo, ali napada ga šezdesetak Turaka. Budući da su svi njegovi vojnici pobjegli, ban se nadljudskim naporima borio protiv Turaka, ali mu je jedan od njih odrubio glavu.

Hrvatski vojnici, shvativši da je ban poginuo, traže Turke kako bi vratili njegovu glavu. Određen broj ih je došao do Udbine izvijestiti kneza Karlovića o tragičnom događaju. Karlović potom odlazi pronaći banovo tijelo i glavu. Nakon što ih je našao, odnosi ih u Bihać. Banove je posmrtno ostatke preuzeo njegov rođak vesprenski prepošt Ivan Statilić i odnio ih u Veszprém gdje su pokopani 22. svibnja 1521. godine.

ŠTO JE BILO POSLIJE?

Nakon smrti bana Berislavića nastupila je velika žalost u Hrvatsko-Ugarskom Kraljevstvu. Kralj Ludovik dugo nije vjerovao da je Berislavić poginuo. Vijest su s tugom primili i neki europski vladari, npr. car Karlo V. i poljski kralj Sigismund, a posebice je bio tužan Berislavićev prijatelj papa Leon X. koji ga je nekoliko sati poslije pobjede proglasio prvim Hrvatom kardinalom u povijesti, ne znajući da je poginuo. Zanimljivo je da se Berislavić družio s hrvatskim velikanom i domoljubom Markom Marulićem, koji je, među ostalim, napisao i djelo *Molitva suprotiva Turkom*, u kojem zavija Boga za pomoć u borbi protiv Turaka. Valja istaknuti da je u tom djelu pronađen skriveni akrostih koji glasi: *Solus Deus potest nos liberare de tribulatione inimicorum nostrorum Turcorum sua potentia infinita* (Samo nas Bog može spasiti od nevolje neprijatelja naših Turaka), a što se zapravo može nazvati niti vodiljom Berislavićeva života. ■

HRVATSKI VOJNIK I HRVATSKI POVIJESNI MUZEJ

DOKUMENTARNA ZBIRKA I.:

SVJEDOČANSTVA IZ VREMENA PRVOG SVJETSKOG RATA

U nastavku suradnje s Hrvatskim povijesnim muzejom predstavljamo muzejske predmete povezane s Prvim svjetskim ratom po zbirka u kojima su raspoređeni...

Rezultat prikupljanja građe iz vremena Prvog svjetskog rata bio je ograničena dometa što dovodimo u vezu s političkim i ideološkim promjenama koje su se zbivale u prvoj polovini XX. st. u nas i koje su se nepovoljno odrazile na cjelokupan položaj Muzeja u društvu. Arheološko-historički odjel Hrvatskog narodnog muzeja, poslije osamostaljeni Historički odjel (Povijesni muzej Hrvatske), pokušao je odgovoriti izazovu vremena.

Zasluge u prikupljanju građe vojnog karaktera pri kraju rata i neposredno nakon rata (1919.) pripadaju ravnatelju Viktoru Hoffilleru. Dio građe, posebno građu 25. domobranske pješačke pukovnije, sačuvali su Emilij Laszowsky i Družba "Braća Hrvatskoga Zmaja" u starom gradu Ozlju. Građa spomenute domobranske pukovnije pristigla je u Povijesni muzej Hrvatske (PMH) posredno, preko muzeja u Ozlju i Ratnog muzeja i arhiva, nakon završetka Drugog svjetskog rata. Većina građe iz Prvog svjetskog rata koja je stigla u Dokumentarnu zbirku PMH-a iz nekadašnjeg Ratnog arhiva i muzeja dugo je čekala inventarizaciju.

U drugoj pol. XX. st. PMH je među građanstvom pokretao akcije prikupljanja građe. Međutim, sustavna obrada i valorizacija

Vježba austrougarskih vojnika na protuavionskom topu

- Istočno bojište, 1915. (?)
- fotografija: 13 cm × 18 cm, desno postrance: "180 KORPS 'HOFMANN'", Lg.: "180", Ld.: "72"
- HPM/PMH- 21 451 i 25 065

U Zbirci se kao službene fotografije prepoznaju one s oznakom "Korps Hofmann" odnosno "XXV Korps ('Hofmann')". Formacija je dobila ime po zapovjedniku Peteru barunu von Hofmannu, bila je sastavljena od njemačkih i austrougarskih postrojbi, a od 1915. zadužena za obranu mađarske granice na Karpatima. Godine 1917. promijenila je ime u "XXV. Korps".
(autorica kataloške jedinice: Ela Jurdana)

te građe, zatim adekvatno pohranjivanje i čuvanje, u duljem su razdoblju, što se tiče Dokumentarne zbirke I., izostali. U pripremi izložbe *Dadoh zlato za željezo* (prosinac 2006. – listopad 2007.) prvi se put sustavno pristupilo obradi građe. Trebalo je svladati brojne probleme s neobrađenom građom, koja je formalno i neselektivno inventarizirana i gotovo atomizirana, iako je u vrijeme kad je pristigla u Muzej, dakle 1919., predstavljala cjeline po vrstama i po pripadnosti postrojbama. Unutar raznovrsne građe u Dokumentarnoj zbirki I., brojem najveću skupinu iz vremena Prvog svjetskog rata čini cjelina fotografija. Općenito se smatra da se fotografija u potpunosti, kao samostalan

i višestruko korišten medij, afirmirala u Prvom svjetskom ratu. U austrougarskoj vojsci fotografske službe djelovale su uz službe za premjeru terena i izradu karata, ali i posebno kao fotografski odjeli formirani pri velikim vojnim formacijama. Za nas su posebno vrijedne fotografije austrougarskih postrojbi u kojima su bili novačeni vojnici iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Poznati su nam neki autori fotografija; za M. Kraljevića i S. Bratića možemo s priličnom sigurnošću reći da su bili na dužnosti fotografa u našim domobranskim pukovnijama zadnje dvije godine rata. Drugu po brojnosti skupinu čine razglednice i dopisnice. Svojom namjenom bile su često vezane

Tekst i foto: Hrvatski povijesni muzej

IMENA

Crtež vojnikova groba na dopisnici

- crtao A. Biscontini (?); Istočno bojište, 10. ožujka 1916.
  - HPM/PMH – 19 838
  - Dopisnica rukom ilustrirana preko kopiranog osnovnog crteža. Na dopisnici je uz crtež groba latinska izreka *Media vita in morte sumus*. Ispod crteža je tekst pjesme koja govori o smrti.
  - Dopisnicu je poslao A. Biscontini sestri Pauli u Zagreb. Kao vojna dopisnica bila je oslobođena plaćanja poštarine.
- (autorica kataloške jedinice: Ela Jurdana)

10. sočanska ofenziva, streljivo i eksplozivna sredstva

- Soča, rijeka (Italija, Slovenija), 1917.
  - HPM/PMH – 12 558
- (autorica kataloške jedinice: Ela Jurdana)

Fotografije 27. domobranske pješačke pukovnije

- Istočno i Jugozapadno bojište, 1916. – 1918.
  - HPM – 80 058
  - Većina fotografija, ukupno 229, prikazuje ratnu svakodnevnicu 27. domobranske (sisačke) pješačke pukovnije na Istočnom (Galicija i Bukovina 1916. i 1917.) i Jugozapadnom (Italija 1918.) bojištu. Dio fotografija odnosi se na 42. domobransku diviziju (*vražja*) u čijem su sastavu bile, osim 27. domobranske pješačke pukovnije, i 25., 26. i 28. Dio njih dokumentira rad pekare 42. divizije u Grabówki i Perehińskom. Nadalje, fotografije dokumentiraju grobove palih vojnika imenom, prezimenom i mjestom ukopa, obrambene järke i postav na rijeci Dnjestru, stanovnike sela, unutrašnjost kuća i drugo. Kvaliteta snimki varira, a u većini je slučajeva zadovoljavajuća.
- (autorica kataloške jedinice: Ela Jurdana)

uz humanitarna društva. Njihovom prodajom prikupljana su novčana sredstva za pomoć invalidima i obiteljima poginulih vojnika. Na njima susrećemo uglavnom domoljubno-propagandne poruke. Estetski zadovoljavajuće oblikovanih razglednica i dopisnica je malo, pogotovo onih čiji su naručitelji bila domaća humanitarna društva. Iz te skupine posebnu vrijednost ima dopisnica koju je veoma uspješno, u duhu secesije, grafički riješio Milenko D. Đurić. Od dopisnica za bojnu poštu, što je i razumljivo s obzirom na to da su bile namijenjene isključivo vojnicima na ratištu, veliku je nakladu imala

ona na kojoj je pošiljatelj osim svojeg imena i adrese primatelja smio podcrtati unaprijed otisnutu rečenicu na materinskom jeziku, a glasila je: "Zdrav sam i dobro mi je." Dnevni, ratno-povijesni spisi i dnevni izvještaji manje su zastupljeni, no s obzirom na to da je riječ o kompleksnoj građi čiji su stvaratelji poznati imenom i prezimenom, vojnom funkcijom i sl., njezina vrijednost nadilazi skromnu količinu. Zbog sveobuhvatnosti i dokumentarnosti na prvom mjestu treba spomenuti dnevnik Stjepana Kolandera sa zapisima i izvornom građom sabranom u čak 20 rukopisnih knjiga.

Rukopisne knjižice Teodora Soretića, carskog i kraljevskog podmaršala i zapovjednika 42. dom. pj. div. zadnje godine rata, jedina su izvorna dokumentarna građa tako visoko rangiranog austro-ugarskog zapovjednika u Prvom svjetskom ratu koja se čuva u Dokumentarnoj zbirci I. Ratno-povijesni spisi 26. domobranske pješačke pukovnije i Dnevni izvještaji 70. pješačke pukovnije zbirne su cjeline koje sadrže podatke o ratnim operacijama i smještaju postrojbi na bojištima.

(tekst: Ela Jurdana, muzejska savjetnica)

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

U dramatičnim okolnostima brutalne agresije Srbije, Crne Gore i JNA na Hrvatsku – pod dojmom napada zrakoplova prosrpske JNA na Banske dvore – sjedište Vlade RH (7. listopada 1991.) te slika razaranja i vijesti o brojnim žrtvama koje su pristizale iz ostalih napadnutih hrvatskih gradova i naselja, Hrvatski sabor donio je 8. listopada 1991. konačnu Odluku o raskidu državnopravnih odnosa sa SFRJ. U obraćanju zastupnicima tadašnji hrvatski premijer Franjo Gregurić naveo je razloge i okolnosti koji su doveli do konačnog proglašenja hrvatske neovisnosti

samoodređenje, uključujući i pravo na razdruživanje i udruživanje s drugim državama i narodima. Reakcije dogmatskih i boljševičkih snaga bivše Jugoslavije na odluke Slovenije i Hrvatske nisu bile iznenađenje. U pohodu na slovenske državne granice armija je pokušala 'disciplinirati' Sloveniju, što je završeno njezinim sramnim porazom i povlačenjem iz Slovenije. Ono što je armija izgubila u Sloveniji (rat, vojničku čast, granice, teritorij, ljudstvo i materijalnu osnovu lagodnog života) pokušala je i pokušava naplatiti u Hrvatskoj, služeći politici ekspanzionističke

tička stranka u Hrvatskoj na vlasti (slučaj Baranje), koliki postotak Srba živi na pojedinom području (jer sve je Srbija gdje i jedan Srbin živi), niti ima li neko područje uopće vojnički značaj (primjer Dubrovnika). Štoviše, napadi na Hrvatsku to su razorniji što su sakralne, općekulturne, prirodne i druge vrednote nekog lokaliteta višeg ranga. Uništavaju nam našu povijest, kulturne spomenike, čine takva nedjela koja nisu u povijesti činili osvajači na našim prostorima, ni Hitler ni Mussolini ni njihovi prethodnici. U takvim okolnostima Europska

kama, Europi i svijetu da se preuzete obveze na njih ne odnose. Armija je vrijeme do 1. kolovoza iskoristila za pregrupiranje snaga, uklanjanje svih onih časnika koji nisu bili spremni provoditi agresiju na Hrvatsku, kao i za pripremu akcija protiv naše republike. Srbija je, koristeći srpski paket glasova u Predsjedništvu SFRJ, blokirala procese političkog rješavanja krize istodobno dajući otvorenu podršku odmetnutom srpskom pučanstvu u Hrvatskoj. Zaključci Sabora od 3. kolovoza 1991. i jednoglasno prihvaćanje Vlade demokratskog jedinstva

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

GOVOR PREMIJER NA POVIJESNOJ SJEDNICI HRVATSKOG

i razlaza s Jugoslavijom, ali i tadašnje osjećaje najvećeg dijela saborskih zastupnika i hrvatskih građana. Njegov govor zanimljiv je izvor podataka o stvaranju suvremene Republike Hrvatske te o prvim mjesecima otvorene velikosrpske agresije na Hrvatsku: "Danas Vlada demokratskog jedinstva broji šezdesetsedmi dan svojeg ratnog mandata, a ja bih izlaganje započeo od povijesnog zasjedanja ovog visokog doma zaključenog prihvaćanjem odluka o uspostavi suverene i samostalne Republike Hrvatske. Tim odlukama započeo je proces razdruživanja od drugih republika i SFRJ na temelju neotuđiva, nepotrošiva, nedjeljiva i neprenosiva prava hrvatskog naroda na

i nacionalsocijalističke vlasti u Srbiji. Zauvijek izgubljena ili zadržano zapostavljena Slovenija zamijenjena je novim bojištem u kojem su sraz napadača i branilaca, Srbija, armija i njihovi pomagači nastojali jedno vrijeme maskirati ideološkim floskulama Saveza komunista – Pokreta za Jugoslaviju ili opravdati obranom 'golorukog' srpskog naroda kojeg napada 'ustaška i fašistička vlast Hrvatske'. U biti, agresija Srbije i armije na Hrvatsku svodi se na želju za osvajanjem novog životnog prostora koji će osigurati osnovu za preživljavanje propalog državnog, političkog i ekonomskog sustava Srbije. U tom 'svetom' ratu protiv svega hrvatskog nije bitno koja je poli-

zajednica, slijedeći svoje interese, pokušavala je u nekoliko navrata pronaći i dogovoriti s ovdašnjim partnerima modalitete za miran i demokratski rasplet jugoslavenske političke krize. Početkom srpnja prihvaćena je Brijunska deklaracija, kojom Europa još računa na Jugoslaviju. Hrvatska je svoj potpis stavila na Brijunsku deklaraciju izražavajući time svoju miroljubivost, spremnost na dijalog i mirno razdruživanje Jugoslavije, očekujući da će u prijelaznom razdoblju moratorija biti pripremljene sve radnje kako bi se ostvarila njezina želja za suverenitetom. Međutim, Republika Srbija i armija od prvog dana potpisa Brijunske deklaracije stavljale su jasno do znanja Hrvatskoj, drugim republi-

dokazali su čvrstu opredijeljenost hrvatskog naroda i građana Hrvatske da brane i obrane, kao što sam rekao prilikom predstavljanja Vlade, suverenitet Republike, slobodu, nacionalnu ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalnu pravdu, poštovanje ljudskih prava, nepovredivost vlasništva, nepromjenjivost postojećih republičkih granica, vladavinu prava i demokratski višestranački sustav. Navedene vrijednosti čine temelj ustavnog poretka Republike, ali i osnovne principe djelovanja Vlade, kako je to i napisano u Međustranačkom sporazumu. (...) Deklaracijom Europske zajednice o Jugoslaviji napokon su eksplicitno imenovani agresori na Hrvatsku. Vlada je 13. rujna 1991. predložila mjere za suzbijanje agresije te su

donesene uredbe o isključivanju struje, vode, telefona i obustavi opskrbe jedinica okupatorske armije hranom i energijom. Jedinicama Zbora narodne garde naređeno je da izvrše zaprečavanje aktivnih i pasivnih pokreta jedinica armije. Istodobno, Vlada je uputila proglašavanje vojnicima, oficirima i vojnim ustanovama da se stave na raspolaganje legalnim vlastima Republike. Snage obrane Republike Hrvatske su, zahvaljujući poduzetim mjerama, tijekom rujna oslobodile znatan broj gradova, naseljenih mjesta, zauzele više komandi i komandnih mjesta, garnizona sa svim vojarnama i vojnim objektima, zarobile velik broj časnika i vojnika, došle do svih vrsta naoružanja i streljiva, sredstava veze, motornih i oklopnih vozila, zauzele

U Vijeću sigurnosti Ujedinjenih naroda održana je 25. rujna 1991. rasprava o Jugoslaviji i prihvaćena Rezolucija broj 713. Napori da se jugoslavenska politička kriza internacionalizira urodili su punim plodom, čime su napokon srušena nastojanja jugoslavenske diplomacije da se zapravo radi o unutrašnjim stvarima Jugoslavije i da svijet tu nema što da traži. Zasedanje je, uz ostalo, zapamćeno i po skandaloznom istupu saveznog sekretara za vanjske poslove (Jugoslavije, op. a.) gospodina Budimira Lončara. Vlada je prihvatila Rezoluciju kao potporu naporima za mir i dijalog u Jugoslaviji. Tijek događaja ide protiv Srbije i armije pa su se oni odlučili za kombinirani državni prevrat, koji su udruženi izveli predstav-

bodi pripadnike armije i članove njihovih porodica. Uslov za to jeste da se poraze ustaške snage. Dakle, armija bi da restaurira uređenje u kojem će ona kontrolirati krizna područja (a to je cijela republika), gdje će Srbi imati povlašten status, a časnici biti izvan dosega civilne vlasti. Ništa više osim toga! Raketiran je i uništen TV toranj na Zagrebačkoj gori, a jučer je gađana rezidencija Predsjednika Republike. Cilj napada nije bio samo uništenje objekta već i ubojstvo Predsjednika Republike i saveznog premijera. Treba li uopće podsjećati da je to učinjeno na dan isteka Brijunskog moratorija, uz niz napada kojima su uništavani Sisak, Karlovac, Virovitica, Koprivnica, Vinkovci, Vukovar, Gospić, Duga Resa itd. (...) Prema preliminarnoj ocjeni Re-

prelazi 250.000 razasutih po susjednim republikama, ali i po susjednim i drugim državama. Barbarstvo neprijatelja Hrvatske najbolje se ogleda u sistematskom uništavanju kulturnih dobara. Do 30. rujna (bez Dubrovnika, Zadra, Karlovca i Siska) oštećeno je ili razoreno ukupno 188 objekata označenih kao kulturno dobro. Među njima je čak 26 nacionalnog ili svjetskog karaktera. Indikativno je da su najčešće stradali sakralni objekti, njih ukupno 103. Ne postoje ni politički, ni vojni, ni gospodarski, ni institucionalni, ni bilo koji drugi razlozi zbog kojih bi Hrvatska trebala pristati na produženje moratorija. Dokazali smo svijetu, Europi i sebi samima da možemo poštovati preuzete obveze, pa i po cijeni ogromnih

ERA GREGURIĆA

KOG SABORA 8. LISTOPADA 1991.

le 16 graničnih prijelaza i postaja te preuzele niz vojnih ustanova. Pozivu Vlade odazvao se znatan broj časnika i građanskih osoba na službi u armiji. Parlamentarna skupština Europskog vijeća prihvatila je Rezoluciju o krizi u zemlji, kojom u članku 5. konstatira sljedeće: (...) Skupština primjećuje da, prema uvjetima Ustava Jugoslavije od 1974. godine, republike imaju pravo odvojiti se od federacije i poziva države članice da razmotre mogućnost priznavanja republika koje su proglasile svoju neovisnost. Ona naglašava da svako pravo na samoopredjeljenje mora pratiti integralno poštovanje ljudskih prava i prava manjina kao i predmetnih međunarodnih sporazuma u snazi.

nici Srbije, Crne Gore i armije. Najavljena je, a zatim i izvršena odmazda nad vitalnim objektima i civilnim ciljevima. Vlada Republike Hrvatske konstatirala je da je Štab nelegitiman i nelegalna institucija koja je izvršila vojni puč, te time ukinula Ustav SFRJ i srušila zadnje institucionalne ostatke države koja se zvala SFRJ. U odgovoru Štabu, Vlada je navela da je u razdoblju od Igaljskog sporazuma do 2. listopada armija prekršila primirje 277 puta, pri čemu su poginula 63, a ranjena 334 civila. Objava rata Hrvatskoj izražena je na sljedeći način: "Armija u ovome trenutku ne želi ništa osim da uspostavi kontrolu na kriznim područjima, zaštititi srpsko stanovništvo od progona, uništenja i oslo-

publičke komisije, ratna šteta u dosadašnjem razdoblju po osnovi oštećene i uništene imovine, oduzete imovine i robe, opljačkane robe i poljoprivrednih proizvoda, izgubljene proizvodnje u industriji, prometu i turizmu, neubranom urodu u poljoprivredi te troškova neposredno ili posredno vezanih uz rat do početka rujna iznosi oko 10,5 milijardi dolara. Ona u sadašnjoj fazi rata raste prema iznosu koji će vrlo brzo dosegnuti 15 milijardi dolara. (...) U razdoblju do 30. rujna 1991. u hrvatskim zdravstvenim ustanovama zbrinuto je 4730 ranjenih osoba. U istom razdoblju izvršena je stručna obrada i utvrđen broj od 730 poginulih osoba. (...) U ovom trenutku broj izbjeglih osoba već

stradanja. Pokazano je da unutar bivše Jugoslavije nema sposobnosti i spremnosti da se rješenja traže na način predviđen i Brijunskom deklaracijom, dakle mirno i demokratski. Iskazali smo odlučnost, odvažnost i sposobnost da trpimo i najteže udarce kako bi obranili slobodu i demokraciju Hrvatske. Zbog toga vas pozivam da zajednički konstatiramo da je moratorij prošlost i da od danas vrijede odluke Sabora po kojima je Hrvatska suverena i samostalna država. ("Istekao moratorij, zbogom, Jugoslavijo" – iz govora predsjednika Vlade Republike Hrvatske dr. Franje Gregurića na zasjedanju Hrvatskog sabora 8. listopada 1991., Večernji list, srijeda, 9. listopada 1991.) ■

Američka je vojska 1969. godine uz pomoć zrakoplovstva nastojala uništiti gerilska uporišta i pravac opskrbe FNO-a iz Sjevernog Vijetnama (tzv. Ho-Ši-Minov put) te je vršila napade i na dijelove Kambodže i Laosa

Belgija je među 20 najvažnijih događaja u XX. stoljeću istaknula i Vijetnamski rat koji je trajao od 1955. do 1975. godine

FILATELIJA

Zadnja u nizu serija američkih maraka s temom Vijetnamskog rata izdana 2015. prikazuje Medalju časti (Medal of Honor), najviše vojno odlikovanje u američkoj vojsci, dodijeljeno dvjesto pedeset osmoricu vojnika za zasluge tijekom rata

MARKE

VIJETNAMSKI RAT

U rujnu ove godine Majka Terezija proglašena je sveticom Katoličke crkve

Novi Zeland je 2008. obilježio sudjelovanje svojih vojnika u Vijetnamskom ratu od 1965. do 1971.

Australija je sredinom listopada ove godine izdala šest poštanskih maraka kojima podsjeća na sudjelovanje svojih vojnika u Vijetnamskom ratu

Ivo AŠČIĆ

Rat je vodio SAD zajedno s Južnim Vijetnamom od 1964. do 1973. godine protiv južnovijetnamske Fronte nacionalnog oslobođenja (FNO) i Sjevernog Vijetnama (DR Vijetnam). Zapravo, Vijetnamski rat trajao je od 1955. do 1975., odnosno u tom dijelu jugoistočne Azije ratovi su stalno vođeni od početka Drugog svjetskog rata. Američkim snagama vojno su pomagali Australija, Filipini, Južna Koreja, Novi Zeland i Tajland, dok su Sjevernom Vijetnamu i FNO-u pomagali Kina i SSSR.

Bio je to jedan od najkontroverznijih ratova u američkoj povijesti, u kojem je sudjelovalo čak 2,7 milijuna Amerikanaca. Poginulo je više od milijun Vijetnamaca (najviše u Južnom Vijetnamu), više od 58 tisuća američkih vojnika i oko pet tisuća vojnika iz zemalja saveznica SAD-a. Australaska pošta u priopćenju koje redovito prati marke donosi osnovne informacije o sudjelovanju svojih vojnika u Vijetnamskom ratu. Navodi se kako je Australija ušla u rat 1962. te ondje imala svoje vojnike sve do 1971. godine, čime je to njezin najdulji rat u XX. stoljeću. Sudjelovalo je 60 tisuća australskih vojnika iz različitih grana (mornarica, kopnene i zračne snage). Poginuo je 521 vojnik, a više od tri tisuće je ranjeno. Australci su tijekom angažmana u Vijetnamu izvršavali i mnoge civilne zadaće, primjerice obrazovne i humanitarne. Sami Australci navode kako je taj rat jedan od "najnepopularnijih" u kojem su sudjelovali, a dokazuju to brojni prosvjedi u australskim gradovima tijekom sedamdesetih godina. Posebnu važnost posvećuju Bitki kod Long Tana u Južnom Vijetnamu 18. kolovoza 1966. u kojoj je poginulo 18 Australaca te 245 pripadnika Vijetkonga.

Brojne marke s različitim motivima iz Vijet-

Ukrcavanje australskih vojnika u američki helikopter Bell UH-1 Iroquois nakon operacije Ulmarra 26. kolovoza 1967.

namskog rata dočaravaju važnost tog sukoba: SAD (1979., 1984., 1999., 2000. i 2015.), SSSR 1966., Belgija 2000., Novi Zeland 2008. i 2009., Sjeverna Koreja 1964., Kuba 1966. i 1972., Vijetnam u više navrata, posebice šezdesetih i sedamdesetih godina.

MAJKA TEREZIJA

Vatikan je početkom rujna u povodu proglašenja Majke Terezije svetom izdao prigodnu poštansku marku u nakladi od 150 tisuća primjeraka. Vrijednost marke iznosi 0,95 eura, a tiskana je u

arku od deset maraka. Agnes Gonxha Bojaxhiu, poznata kao Majka Terezija, rođena je 27. kolovoza 1910. u katoličkoj albanskoj obitelji u Skoplju.

S 18 je godina u Londonu stupila u Red sestara Gospe Loretske. Nakon godine novicijata u kojem je uzela ime Terezija postala je 1930. učiteljica, a potom i ravnateljica srednje škole za bengalske djevojke u Kolkati (Calcutta, Indija). Učiteljsko je zvanje 1946. napustila te se posvetila bolesnima i gubavcima, živeći među njima, za što je i dobila privolu svojeg reda u Dublinu i crkvenih vlasti u Rimu 1948. godine. Dvije godine poslije osnovala je Sestre misionarke ljubavi, kojima je svrha rad među umirućima, siromašnima i bolesnima. Utemeljila je više domova, poput onih za umiruće, za djecu, selo za gubavce i dr. Za svoj je rad 1979. dobila Nobelovu nagradu za mir. Umrkla je 1997. u Kolkati. Papa Ivan Pavao II. proglasio ju je 2004. blaženom, a papa Franjo u rujnu ove godine svetom.

Osim Vatikana, brojne su zemlje jednom ili u više navrata izdale marke posvećene Majci Tereziji, npr.: Argentina i Indija 1997. (smrt); Bolivija 1988. (Božić); Austrija, BiH (HP Mostar), Francuska, Irska, Kosovo, Makedonija, Monako, SAD i Srbija 2010. (100. rođendan); Albanija i San Marino 1996. (Europa: znamenite žene); Dominikanska Republika i Libija 2004. (Međunarodna godina prijateljstva); Jersey 2011. (Zasluzne žene); Italija, Kongo i Peru 1998. (prva obljetnica smrti); Britanski Djevičanski Otoci 2001. (100 godina Nobelove nagrade) i dr.

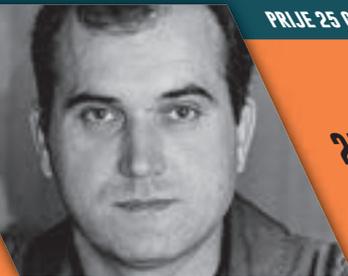
Nema dvojbe da će se i u budućnosti tiskati marke s likom i djelom svete Majke Terezije. U svakom slučaju, filatelistima tematičarima bit će velik izazov skupiti sve marke i filatelističke proizvode koji se odnose na Majku Tereziju, sveticu Katoličke crkve. ■

VOJNI VREMENPLOV

Pripremila Petra Kostanjšak

LET ZA PAMĆENJE – RUDOLF PEREŠIN

Hrvatski zrakoplovni velikan Rudolf Perešin, rođen 1958. godine, u listopada 1991. preletio je avionom MiG-21 Jugoslavenske narodne armije u Austriju, što je snažno odjeknulo u svjetskim medijima. Poginuo je na borbenom letu tijekom VRO Bljesak, nakon što su neprijateljske snage 2. svibnja 1995. oborile avion kojim je upravljao.

PRIJE 25 GODINA

25. LISTOPADA
1991.

PRIJE 24 GODINE

29. LISTOPADA
1992.

SVEČANA SMOTRA U GRUŽU – OSLOBODENJE JUGA HRVATSKE

Raketnom topovnjačom HRM-a "Kralj Petar Krešimir IV.", na kojoj se uz državnu vijorila i predsjednička zastava, predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman stigao je 29. listopada 1992. u grušku luku. Svečanom smotrom postrojbi Hrvatske vojske koje su sudjelovale u borbama za oslobođenje juga Hrvatske obilježena je pobjeda i u najjužnijem dijelu naše domovine.

BRODOVI "VUKOVAR" I "DUBROVNIK" DOVEZENI IZ FINSKE

U Hrvatsku su 2. studenog 2008. dovezena dva raketna broda klase Helsinki. Ugovor o nabavi MORH je sklopio sredinom srpnja te godine s finskom tvrtkom Patria Aviation Oy. Brodovi, prije zvaní "Oulu" i "Kotka", iz Finske su putovali sedamnaest dana. Iskranci su 3. studenog u Šibenskom zaljevu te odvezeni u NCP – Remontno brodogradilište Šibenik d. o. o. Dobili su imena "Vukovar" i "Dubrovnik".

PRIJE 8 GODINA

2. STUDENOG
2008.

PRIJE 4 GODINE

25. LISTOPADA
2012.

ZAVRŠETAK INTEGRACIJE OSRH U NATO

Načelnik GS OSRH general-pukovnik Drago Lovrić i zamjenik zapovjednika Savezničkog zapovjedništva za transformaciju (ACT) general zbora Mieczysław Bieniek 25. listopada 2012. svečano su potpisali Deklaraciju o završetku integracijskog procesa OSRH u NATO-ove strukture. General Lovrić tad je istaknuo da je proces integracije bio vrlo kompleksan i izazovan te da je integracija podrazumijevala usklađivanje rada u svim funkcionalnim područjima.

SVIJET

4. STUDENOG 1956.

Sovjetske postrojbe ugušile su pobunu u Mađarskoj.

30. LISTOPADA 1961.

SSSR je iznad Nove zemlje u Sjevernom ledenom moru izveo pokus s hidrogenskom, tzv. car bombom, najjačim detoniranim nuklearnim oružjem.

1. STUDENOG 1918.

Talijanska mornarica potopila je na sredini pulske luke brod "Viribus Unitis", ponos austrougarske mornarice.

VOJNA ODLIKOVANJA

Corona aurea u obliku hrastova lišća
(Arheološki muzej u Tarantu)

<http://www.artribune.com/wp-content/uploads/2015/05/Corona-aurea-a-foglie-di-quercia-Taranto-Museo-Nazionale-Archeologico-foto-di-P.-Buscicchio.jpg>

Zlatna *corona triumphalis*. Prilikom trijumfa vijenac je nad glavom pobjednika držao rob koji je jedini bio s njim na bojnim kolima i koji je imao zadaću svako malo mu prošaptati *memento mori* (sjeti se da si smrtni) kako se trijumfator ne bi uzoholio i zaboravio pozdraviti cara (što bi ga obično stajalo života).
http://mediad.publicbroadcasting.net/p/kacu/files/styles/x_large/public/201505/Lorbeer-kranz_Zyperm_rem.jpg

Rekonstrukcija izgleda rimskog centuriona iz razdoblja Carstva. Odlikovanja centuriona sa slike čine tri *phalerae*, par narukvica (*armillae*) i ogrlica (*torques*).
https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/18/Centurion_2_Boulogne_Luc_Viatour.jpg

Rimska država prva je uvela institucionalizirano nagrađivanje svojih vojnika i časnika te točno određena

NASTANAK PRVIH

S obzirom na to da je grčka kultura vrlo snažno utjecala na Rim, lovorov vijenac preuzet je kao simbolička nagrada za istaknute ratnike i vojskovođe, kao i odavanje javnog priznanja, zbog čega su rimski vojnici uvijek nagrađivani pred cijelom postrojenom legijom. No, Rimljani idu "korak dalje" i vijence dodjeljuju za konkretne zasluge, tako da je vojnik ili časnik dobivao jednu vrstu vijenca ako bi se prvi popeo na protivničku utvrdu (*corona muralis*), drugu vrstu ako bi se prvi popeo na protivnički brod (*corona navalis*), pa sve do trijumfalnog lovorova vijenca (*corona triumphalis*) koji je dobivao pobjednički vojskovođa. Pobjednički vojskovođa dobivao je od Senata i pravo na trijumf – svečani mimohod u Rimu nakon povratka iz uspješne vojne kampanje, koji se odvijao prema strogo utvrđenim pravilima i protokolu (detajnije u članku *Vojni mimohodi*, Hrvatski vojnik, br. 488 od 4. prosinca 2015.). U vrijeme dodjeljivanja i vojniku koji se najviše istaknuo u opsadi protivničke utvrde

(*corona castrensis*), onom koji je spasio život rimskog građanina (*corona civica*), onom koji je rimske građane oslobodio zarobljeništa (*corona obsidionalis*) i onom koji je prvi ušao u neprijateljski opkop (*corona vallaris*). Za uspjehe visokih zapovjednika dodjeljivan je zlatni lovorov vijenac (*corona aurea*). U cijelosti je izrađivan od zlata, u obliku stiliziranog lovorova vijenca i bio tek za klasu niže simboličke vrijednosti od trijumfalnog vijenca (*corona triumphalis*) na koji su imali pravo samo uspješni vrhovni zapovjednici vojnih kampanja i to u vrijeme trijumfa. Vojnik ili časnik koji je dobio vijenac stekao je i pravo njegova ucrtavanja na štit, što se smatra pretečom odlikovanja. U razdoblju Carstva vijenac postaje isključivo simbol vladara, koji je jedini polagao pravo na njega, te nestaje kao vojna nagrada. Temeljita reorganizacija sustava nagrađivanja uslijedila je reformama

Gaja Marija (oko 157. pr. Kr. – 86. pr. Kr.), rimskog vojskovođe i političara. Nakon Marijevih reformi, rimska vojska sastavljena od građanske milicije pretvorena je u potpuno profesionalnu vojsku, odanu samo svojim zapovjednicima. Popuna je omogućena na dragovoljnoj osnovi, a svi slobodni rimski građani bez obzira na imovinsko stanje mogli su stupiti u vojsku. Vojnici su s državom sklapali ugovor o vojnoj službi. Država ih je naoružavala, opremala i davala plaću, a isto su imali pravo na dio ratnog plijena. Unificirana je proizvodnja oružja i opreme pa su svi vojnici legionari izgledali kao jedan. U tom se razdoblju javlja cijeli niz vojnih nagrada koje mogu biti materijalne ili simboličke (*dona militaria*). *Dona militaria* prvi su oblici odlikovanja jer su ih vojnici mogli

Marinko OGOREC

Narukvice (*armillae*) koje su dobivali rimski vojnici i časnici kao priznanje u ratu. Materijali od kojih su bile izrađene u velikoj su mjeri ovisili o statusu i položaju vojnika ili časnika koji ih je dobivao kao nagradu.

<http://www.uni-saarland.de/fak3/fr39/Caeliusstein/Bilder/Armillae.jpg>

pravila za što su nagrađivani i po kojim im je osnovama pripadala pojedina nagrada

VOJNIH ODLIKOVANJA

nositi u obliku ogrlica (*torques*), narukvica (*armillae*) ili medalja (*phalerae*) i time jasno pokazivati za što su nagrađeni. Narukvice i ogrlice izrađivane su od bakra, bronce, srebra i zlata, s tim da su vojnicima i dočasnicima dodjeljivane uglavnom bakrene i brončane, srebrne srednjem i višem zapovjednicima zlatne. Međutim, visokim zapovjednicima izrađivane su od materijala od kojeg su izrađivane njihova nositelja, drugim riječima, točno utjecao na rangiranje časti i ugleda njihovih nositelja, drugim riječima, točno se znalo za koje su djelo pojedina ogrlica ili narukvice (obično su dodjeljivane u identičnom paru) dodijeljene. Postojala su i pravila o tome u kojim se prilikama i na kakva odjeca smjela nositi takva dekoracija. Najslabije odlikovanjima kakva poznajemo danas bile su *phalerae*, reljefni diskovi s mitološkim likovima i junacima, životinjskim glavama (npr. lava, orla i sl.) i sličnim simbolima junaštva, koji

su se nosili na vojničkom oklopu. Po svojem obliku i zaslugama za koje su dodjeljivani najslabiji su današnjim prvih medalja. I *phalerae* su pretečom od bakra, bronce, srebra i zlata kao i ostale vojne nagrade *dona militaria*, a za razliku od narukvica, ogrlica i vijenaca, mogle su se dodjeljivati i postrojbe kao kolektivna nagrada. Postrojbe su tako dodijeljene *phalerae* isticale na *signum* (ratnički znak koji je imala svaka centurija) pod kojim su odlazile u bitku.

Osim simboličkih, u starom su Rimu zadržane i materijalne nagrade, a najčešće su dodjeljivane istodobno. Naime, uz pojedinu simboličku nagradu vrlo su često išle i materijalne, osobito uz one za veće zasluge (to se načelo nagrađivanja zadržalo u određenoj mjeri i do danas pa obično uz najviša državna odlikovanja idu i odgovarajuće materijalne nagrade i povlastice, o čemu će još biti riječi).

Zabilježeno je kako su tijekom razdoblja Republike vojnici kojima je dodijeljen vijenac dobivali i dvostruko veću plaću te pravo na obilnije obroke, oni koji su dobili ogrlicu ili narukvice imali su pravo na plaću i pol te obilnije obroke, a nositelji *phalerae* imali su pravo na kvalitetniju prehranu i dulji dnevni odmor. Nakon dugogodišnje časne službe u vojsci (16 – 20 godina), vojnici su nagrađivani drvenim mačem (*rudis*) kao simboličkom porukom da nikad više neće morati koristiti pravi, a uz njega su dobivali i zemlju koja im je osiguravala egzistenciju. Slična nagrada (samo po materijalu) u obliku drvenog koplja bez vrha bila je *hasta pura*. U razdoblju Republike dodjeljivala se rimskim vojnicima nakon prvog sudjelovanja u borbi ako su iskazali primjerenu hrabrost, a u razdoblju Carstva dodjeljivala se vojnicima koji su ubili svojeg prvog protivnika u borbi. Nije poznato je li *hasta pura* išla i neka materijalna nagrada ili povlastica u svakodnevnom vojničkom životu. ■

MULTIMEDIJA

Note 7 u velikim problemima

Nakon što je Yonhap News Agency nedavno objavio vijest da Samsung prestaje proizvoditi model Galaxy Note 7, južnokorejska je kompanija priopćila da je u tijeku prilagođivanje rasporeda proizvodnje tog pametnog telefona.

Prema navodima agencije, Samsung je u dogovoru s nadležnim južnokorejskim, američkim i kineskim službama za zaštitu potrošača odlučio privremeno zaustaviti proizvodnju. Samsung nije izravno potvrdio planove za obustavljanje proizvodnje modela Note 7, ali je priopćio da surađuje s vlastima i neovisnim stručnjacima na istraživanju problema sa zamijenjenim uređajima.

"Privremeno prilagođujemo raspored proizvodnje Galaxy Note 7 kako bismo poduzeli

daljnje korake s ciljem osiguranja kvalitete i sigurnosti," navodi se u priopćenju Samsunga. Galaxy Note 7 na tržištu se pojavio u kolovozu ove godine, a dosad je više kupaca prijavilo probleme s uređajima koji su se zbog pregrijavanja baterije zapalili tijekom punjenja. Samsung je dosad potvrdio 35 takvih slučajeva, a još je prije priopćio da je prodano

više od milijun komada. Kompanija je u rujnu povukla sve uređaje s tržišta i ponudila novu Note 7S seriju, ali su se problemi javljali i na zamijenjenim telefonima.

Pitanje je koliko su navodi o prestanku proizvodnje točni, ali jasno je kako je Samsung zbog spomenutih problema već pretrpio golemu štetu.

Samsung u svoje uređaje uglavnom ugrađuje Qualcommove procesore, ali ima i vlastitu

Zvijer od procesora

seriju Exynos. Ranije je na određena tržišta znao slati i uređaje sa Snapdragonom. Novi Qualcommov procesor razvijen u 10-nanometarskoj tehnologiji bit će sam vrh ponude i navodno bi se trebao nalaziti u novom pametnom telefonu Samsung Galaxy S8. Druga informacija govori kako će novi Galaxy S8 imati procesor Exynos 8895. Obje su informacije vjerojatno točne.

Procesori će biti razvijeni u 10-nanometarskoj tehnologiji, što znači da će i fizički biti

manji, biti jači te štedjeti energiju. Nova se tehnologija naziva *Fan-out Panel Level Package* (FoPLP), a spominje se i da je jeftinija za proizvodnju.

S obzirom na to da novi Samsung Galaxy S8 ne očekujemo prije idućeg proljeća, treba biti strpljiv. Snapdragon 830 vjerojatno će se pojaviti u mnogim vrhunskim pametnim telefonima drugih proizvođača, a i Exynos bi se možda mogao vidjeti drugdje, npr. u nekim od Meizuovih modela.

Nešto skuplji Xiaomi

Xiaomi je definitivno jedno od imena koje ima široku ponudu, od jeftinijih do vrlo skupih modela. S cijenom dolaze i bolje specifikacije, što je i očekivano, pa tako Mi5s dolazi sa zaslonom neobične dijagonale od 5,15 inča i FHD razlučivosti od 1920 x 1080 piksela. Na prvu se vidi kako je riječ o minimalističkom dizajnu koji prati trendove *premium* uređaja.

Uređaj pogoni Android 6.0, a pomaže mu Snapdragon četverojezgreni procesor na 2,15 GHz s tri gigabajta RAM-a. Za pohranu su na raspolaganju 64 gigabajta

prostora. Na stražnjoj strani nalazi se kamera od 12 megapiksela s PDAF-om i *dual-tone* bljeskalicom, dok je na prednjoj kamera od četiri megapiksela s f/2.0. Na stražnjoj se strani nalazi i čitač otisaka prstiju koji će dodatno osigurati telefon od *neovlaštenog* korištenja.

Kapacitet ugrađene baterije iznosi 3100 mAh, što se može nazvati standardom, a priključak je novi USB Type-C. Xiaomi sve to nudi po cijeni od 380 dolara, odnosno nešto manje od 2500 kuna. Iznos je priličan, ali uređaj za taj novac pruža puno mogućnosti.

Neobičan i zanimljiv prijenosnik

Voyo A1 Plus zanimljiv je hibridni prijenosnik. Radi i na Windows 10 i Android 5.1 Lollipop operativnim sustavima, može se rotiranjem otvoriti za punih 360 stupnjeva, skladnog je dizajna i cijenom povoljan. Kućište mu je u boji šampanjca ili narančasto. Otvara se *do kraja*, slično kao Lenovo Yoga prijenosnici koji su i započeli taj trend. Zaslone je 11,9 inčni, Full HD razlučivosti od 1920 x 1080 piksela, IPS kapacitivan. Za procesor je odabran Intelov četverojezgreni Atom

X5-Z8350 na 1,44 GHz, uz četiri gigabajta RAM-a i 64 gigabajta interne memorije proširive do 128 GB. Kapacitet baterije iznosi čak 10 000 mAh. Ugrađene su i osnovne kamere od 0,3 i dva megapiksela. Uređaj podržava Wi-Fi i Bluetooth 4.0, a od ulaza i izlaza pronaći ćete microHDMI ulaz, USB 3.0 i USB 2.0. Debljina uređaja iznosi svega 16 mm, a masa 1,2 kg. Uređaj Voyo A1 Plus dostupan je u *web-trgovinama* po cijeni od 265 dolara.

Cubot – ime koje opravdava ono što nudi

Cubot je možda relativno novo ime na tržištu pametnih telefona, no o njemu se dosta govori. Manito je jedan od novih modela, a dolazi s 5-inčnim zaslonom u HD razlučivosti te solidnim ostalim značajkama.

Uređaj ima i tri gigabajta RAM-a, četverojezgreni procesor radnog takta 1,3 GHz, podršku za 4G LTE, Android 6.0 te dual SIM. Dolazi sa Samsungovom kamerom na stražnjoj strani uz senzor od 13 megapiksela, sastavljenom od pet HD leća. Na prednjoj strani nešto slabija kamera od pet megapiksela.

Iako dolazi sa 16 gigabajta interne memorije, uz pomoć dodatne kartice moguće ju je proširiti do čak 256 gigabajta tako da nema straha da slike ili video neće stati na uređaj.

Od ostalog valja spomenuti i bateriju kapaciteta 2250 mAh. Zahvaljujući novoj tehnologiji, tijekom korištenja može se *uštedjeti* do 25 % njezina kapaciteta.

Na kraju, možda najbitnija značajka uređaja jest cijena: može se nabaviti za svega šestotinjak kuna, što je više nego povoljno.

WEB-INFO

www.facebook.com/oh58dkiewarrior

U kontekstu ulaska OH 58D Kiowa Warriora na popise sredstava HRZ-a i PZO-a, zgodno je predstaviti stranicu *Facebooka* koja okuplja mrežu ljudi zainteresiranih za taj helikopter. Polazište joj je bila službena stranica tvrtke Bell Helicopters koja je predstavljala Kiowu. Ona danas ne postoji jer se novi helikopteri više ne proizvode, ali mnogo je letjelica, među njima i hrvatske, još itekako aktivno. Pretpostavljate, taj djelić *Facebooka* okuplja profesionalce koji su sad ili su nekad bili povezani s Kiowa Warriorom, no i laike koji vole taj helikopter. Uglavnom svi dolaze iz SAD-a, a znaju se javiti i drugi. U svakom slučaju, preko stranice www.facebook.com/oh58dkiewarrior naći ćete mnoštvo pisanih te foto i videosadržaja koji će vam proširiti znanje i *vidike* o helikopteru. Zanimljivo je spomenuti da se na stranici objavljuju i vijesti iz Hrvatske, a zadnja se odnosi na Dan otvorenih vrata u Zemuničku predstavljajući Kiowa Warriora.

D. VLAHOVIĆ

Časopis **HRVATSKI VOJNIK** s vama je od 1991.
Odsad i na društvenim mrežama.

Pratite naše
objave...

twitter

facebook.com/hrvatskiVojnikMagazin
twitter.com/hrvvojn

Gledajte naše
filmove...

youtube.com/c/hrvatskiVojnikMagazin

CRO MIL
magazin.hr

**HRVATSKI
VOJNIK**

Čitajte nas
i pronadite
najveći izbor
fotografija iz
OSRH...

www.hrvatski-vojn timer

www.hrvatski-vojn timer

Sve što vas zanima pitajte nas...
hrvojn timer@magazin.hr